

Kerkplein 2 T (0343) 56 56 00
Postbus 200 F (0343) 41 57 60
3940 AE Doorn E info@heuvelrug.nl

GEMEENTE
UTRECHTSE HEUVELRUG

"Zilveren Schakels"

Nota Ouderen
2008 – 2012

Datum Mei 2008
Afdeling Afdeling Maatschappelijke
Ontwikkeling
Auteur W. van den Hatert
P. Schröder

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Ouderen in Nederland	3
1.2	Begrip ouderen	4
1.3	Ouderen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug	4
1.4	Visie van het kabinet	5
1.5	Wat doet de provincie	6
1.6	Rol van de gemeente	7
1.7	Gemeentelijke visie en uitgangspunten	7
1.8	Doelstelling	8
1.9	Klankbordgroep	9
1.10	Leeswijzer	9
2	Wonen	10
2.1	Inleiding	10
2.2	Ontwikkelingen en trends	10
2.3	Lokale situatie	11
2.4	Kansen en bedreigingen	12
2.5	Conclusies en aanbevelingen	13
3	Participatie in de samenleving	14
3.1	Inleiding	14
3.2	Ontwikkelingen en trends	14
3.3	Lokale situatie	15
3.4	Kansen en bedreigingen	16
3.5	Conclusies en aanbevelingen	16
4	Welzijn	18
4.1	Inleiding	18
4.2	Ontwikkelingen en trends	18
4.3	Lokale situatie	19
4.3.1	Welzijnsstichtingen	19
4.3.2	Voorzieningen en activiteiten	19
4.3.3	Belangenorganisaties	21
4.4	Kansen en bedreigingen	22
4.5	Conclusies en aanbevelingen	22
5	Zorg	24
5.1	Inleiding	24
5.2	Ontwikkelingen en trends	24

5.3	Lokale situatie	24
5.4	Kansen en bedreigingen.....	27
5.5	Conclusies en aanbevelingen	28
6	Werk en inkomen	30
6.1	Inleiding	30
6.2	Ontwikkelingen en trends	30
6.3	Lokale situatie	31
6.4	Kansen en bedreigingen.....	31
6.5	Conclusies en aanbevelingen	31
7	Mobiliteit.....	33
7.1	Inleiding	33
7.2	Ontwikkelingen en trends	33
7.3	Lokale situatie	33
7.4	Kansen en bedreigingen.....	36
7.5	Conclusies en aanbevelingen	36
8	Veiligheid.....	38
8.1	Inleiding	38
8.2	Ontwikkelingen en trends	38
8.3	Lokale situatie	39
8.4	Kansen en bedreigingen.....	40
8.5	Conclusies en aanbevelingen	40
9	Uitvoeringsschema, planning en financiën	42
9.1	Wonen	42
9.2	Participatie in de samenleving.....	43
9.3	Welzijn.....	44
9.4	Zorg	45
9.5	Werk en inkomen	46
9.6	Mobiliteit.....	47
9.7	Veiligheid.....	49
	Bijlage 1 Bronnen.....	50
	Bijlage 2 Aantal inwoners per dorp op 1 januari 2007	51
	Bijlage 3 Prognose inwoneraantallen in 2010, 2020 en 2030 per dorp 55 jaar en ouder	53
	Bijlage 4 Prognose inwoneraantallen in 2010, 2020 en 2030 per dorp 65 jaar en ouder	54
	Bijlage 5 Subsidies ouderenbeleid.....	55
	Bijlage 6 Overzicht zorginstellingen.....	57
	Bijlage 7 Instellingen die actief zijn op het terrein van ouderen	58

1 Inleiding

1.1 Ouderen in Nederland

Nederland vergrijsd de komende jaren sterk en ouderen zullen steeds meer het gezicht van onze maatschappij vormen. Niet alleen omdat er meer ouderen komen, maar ook en vooral omdat zelfstandige, vitale en mondige ouderen hun stempel op de toekomstige maatschappij zullen drukken.

Toekomstige generaties ouderen hebben een hoger opleidingsniveau en over het algemeen een betere inkomenspositie dan de huidige ouderen. Mede daardoor zullen ze een hogere mate van zelfredzaamheid hebben, gezonder leven en op nog veel manieren maatschappelijk willen blijven participeren. Er zal echter ook altijd een groep ouderen blijven die minder te besteden heeft. Deze groep blijft hulp nodig hebben. Te denken valt hierbij aan oudere allochtonen of aan mensen met een pensioenbreuk of onvolledige pensioenopbouw.

Er komt dus een andere soort oudere aan: veelal in goeden doen, mondiger en kritischer, bereisd en bereid om als vrijwilliger maatschappelijk actief te blijven, sportief en gewend om de vrije tijd actief te besteden, maar ook gehecht aan kwaliteit van zorg- en dienstverlening. Dit vraagt om een ander ouderenbeleid landelijk, maar ook gemeentelijk.

Het ouderenbeleid behoeft vernieuwing: wonen, zorg en welzijn moeten beter op de wensen van de ouderen worden afgestemd (vraaggestuurd). Ook de afstemming tussen organisaties en instellingen kan hierbij vaak beter. Uitgangspunt is dat ouderen zo lang en zo zelfstandig mogelijk in hun woning (omgeving) kunnen blijven wonen. Dat geldt ook voor de meest kwetsbare groepen. Dat betekent dus een geschikte woning in een toegankelijke en veilige woonomgeving, maar ook zorg en allerlei soorten voorzieningen aan huis, van boodschappen- en klussendienst tot maaltijd, vervoer tot aan de voordeur, informatie en advies en verzorging en verpleging.

In Nederland verblijven ook veel allochtone ouderen. De groep niet-westerse allochtone ouderen telt momenteel ruim 115.000 personen van 55 jaar en ouder. Dat is ruim 7% van de totale groep, terwijl onder autochtonen het percentage 55-plussers 27% bedraagt. De grootste groep bestaat uit Surinaamse ouderen (28% van de niet-westerse allochtone ouderen), gevolgd door de Turkse (22%), Marokkaanse (20%) en Antilliaanse ouderen (8%). De overige 22% zijn afkomstig uit verschillende etnische groepen. Daarnaast is er een groep van ongeveer 24.500 Zuid-Europese ouderen, afkomstig uit Kaapverdië, Spanje, Portugal, Italië, Griekenland en voormalig Joegoslavië. De omvang van de groep allochtone ouderen neemt echter snel toe en zal in 2020 verdrievoudigd zijn. Op dit moment zijn de meeste allochtone ouderen nog tussen de 55 en 65 jaar, maar in de toekomst zal het aantal 65-plussers en 75-plussers stijgen. Hierdoor zal het beroep op (gezondheids) zorgvoorzieningen toenemen, in het bijzonder in de grote steden waar de meeste allochtone ouderen wonen. Dit vraagt extra aandacht voor de toegankelijkheidsproblemen (*Bron: Movisie*).

1.2 Begrip ouderen

Officieel wordt onder ouderen verstaan alle mensen van 55 jaar en ouder. Mogelijk wordt deze leeftijd gehanteerd om mensen vroegtijdig bij het beleid te betrekken. In de praktijk richt het aanbod op het gebied van zorg en welzijn zich voornamelijk op mensen van 65 jaar en ouder. Mensen tussen de 55 en 65 jaar werken vaak nog en nemen op die manier nog volop deel aan de samenleving. Wanneer mensen stoppen met werken, gaan zij meer gebruik maken van voorzieningen. Het is moeilijk een leeftijdsgroep te definiëren, omdat sommige “jonge ouderen” wel behoefte hebben aan aanbod specifiek voor hun leeftijdsgroep, terwijl andere “jonge ouderen” daar geen behoefte aan hebben. Los van de gemiddelde kenmerken van 65-plussers, is de manier waarop mensen ouder worden van persoon tot persoon verschillend. Het brengt voor de een meer en eerder afhankelijkheid met zich mee dan voor de ander. Gecombineerd met de toegenomen differentiatie in leefstijlen in de samenleving betekent dit dat het niet meer mogelijk is om ouderen over een kam te scheren of op basis van leeftijd algemene maatregelen te blijven nemen (ministerie van VWS, 2006). Leeftijd moet daarom geen ijkpunt zijn, maar een richtlijn in het ouderenbeleid. Misschien zou het beter zijn te spreken van “zelfstandige ouderen”, “ouderen met een groeiende zorgvraag” en “ouderen aangewezen op een (intramurale) voorziening”.

1.3 Ouderen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug

De gemeente Utrechtse Heuvelrug is een jonge gemeente die bestaat uit zeven prachtige, cultuur- en natuurhistorische dorpen Amerongen, Doorn, Driebergen-Rijsenburg, Leersum, Maarn, Maarsbergen en Overberg. De gemeente bestaat voor een groot deel uit bos- en natuurterrein, met mooie monumentale panden en vele mogelijkheden voor ontspanning en vermaak. Met de unieke ligging op de flanken van de Utrechtse Heuvelrug is het in de dorpen groen, rustig en veilig wonen. De inwoners zijn, zoals uit onderzoek blijkt, over het algemeen tevreden. Op 1 januari 2007 telt de gemeente 48.840 inwoners. Het aantal inwoners van 55 jaar en ouder op 1 januari 2007 bedraagt 16.341 dat is 33,46% van het totale aantal inwoners. In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de verschillende leeftijdsgroepen.

Leeftijdsgroep	Mannen	Vrouwen	Totaal	In % van Totaal
jonger dan 55 jaar	16.478	16.021	32.499	66,54%
ouder dan 55 jaar	7.150	9.191	16.341	33,46%
Totaal	23.628	25.212	48.840	100%
55 tot 60 jaar	1.737	1.813	3.550	7,27%
60 tot 65 jaar	1.523	1.681	3.204	6,56%
65 tot 70 jaar	1.217	1.390	2.607	5,34%
70 tot 75 jaar	974	1.223	2.197	4,50%
75 jaar en ouder	1.699	3.084	4.783	9,79%

(Bron: Gemeentelijke basisadministratie)

In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van het aantal inwoners per dorp.

De prognose ten aanzien van de ouderen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug is dat het aantal ouderen de komende jaren zal toenemen, maar in verhouding minder dan landelijk het geval is.

In 2010 zal het aantal inwoners in de gemeente Utrechtse Heuvelrug volgens prognose teruglopen tot 47.869 inwoners. In 2020 zal dit naar verwachting nog verder teruggelopen naar 46.886, maar in 2030 zal het aantal inwoners weer stijgen naar 48.151.

Het aantal inwoners van 55 jaar en ouder zal, in tegenstelling tot het totaal aantal inwoners, volgens prognose vanaf 2007 alleen maar toenemen. In 2007 telt Utrechtse Heuvelrug 16.341 inwoners van 55 jaar en ouder. In 2010 zal dit opgelopen zijn tot 16.744, in 2020 tot 18.759 en in 2030 tot 20.146. Het laatste betekent een stijging van 23,28% ten opzichte van 2007.

In onderstaande tabel zijn deze gegevens nog een keer op een rij gezet.

Prognose van het aantal inwoners in Utrechtse Heuvelrug tot 2030			
Jaar	Totaal	55 jaar en ouder	Stijging aantal 55-plussers t.o.v. 2007
2007	48.840	16.341	0%
2010	47.869	16.744	2,47%
2020	46.886	18.759	14,80%
2030	48.151	20.146	23,28%

(Bron: *Primos prognose, ABF Research*)

In bijlage 3 is een uitgebreidere prognose opgenomen van de inwoneraantallen in 2010, 2020 en 2030 per dorp van 55 jaar en ouder. In bijlage 4 zijn soortgelijke cijfers opgenomen, maar dan voor het aantal inwoners van 65 jaar en ouder.

1.4 Visie van het kabinet

Volgens de kabinetsvisie “ouderenbeleid in het perspectief van de vergrijzing” kan het een verrijking betekenen dat er straks meer ouderen zijn (het kabinet hanteert voor het begrip “oudere” de leeftijdsgrens van 55 jaar en ouder) als de samenleving zich daar maar vroeg genoeg op voorbereidt. Nu zijn er op iedere tien werkenden drie gepensioneerden. In 2030 zijn er op iedere tien werkenden zes gepensioneerden. Of dit ook specifiek voor onze gemeente geldt is niet duidelijk, maar verwacht mag worden dat het beeld voor Utrechtse Heuvelrug niet veel anders zal zijn dan de landelijke tendens. Deze “grijze druk” op ons gezondheids- en sociale stelsel begint vanaf 2010 toe te nemen.

Een andere ontwikkeling is, zoals gemeld, dat mensen langer leven, langer gezond blijven, langer aan het arbeidsproces kunnen deelnemen en vaak hoger zijn opgeleid. Daarbij hebben zij naast de AOW vaak een aanvullend pensioen of vermogen (bijv. in de vorm van een eigen woning).

Om de nadelige effecten van de vergrijzing in goede banen te leiden en te profiteren van de voordelen heeft het kabinet zeven speerpunten in het ouderenbeleid geformuleerd die de komende tijd steeds weer op de agenda zullen terugkomen:

1. *Gezond ouder worden.* Het kabinet pleit voor een leven lang sporten en bewegen en zet zich in voor het bestrijden van bewegingsarmoede.
2. *Een actieve bijdrage aan de maatschappij op latere leeftijd.* Zolang we kunnen, moeten we een actieve bijdrage aan de samenleving kunnen leveren en er volop aan kunnen deelnemen. Het kabinet wil de arbeidsparticipatie van ouderen tot aan hun 65^e jaar verhogen.
3. *Inkomen op peil houden.* Wie oud is moet financieel in staat zijn een zelfstandig leven te kunnen leiden.

4. *Adequate woonvoorzieningen.* Wie ouder wordt moet een ruim aanbod hebben van een meer passende woonruimte, met aandacht voor individuele wensen, ingericht op zelfredzaamheid en te combineren met zorg.
5. *Vrij en veilig bewegen in de omgeving.* Ouderen moeten zich veilig voelen in de eigen wijk. Het openbaar vervoer en openbare gebouwen moeten geleidelijk aan toegankelijker en beter bereikbaar worden voor ouderen en mensen met een functiebeperking. Wijken moeten "vergrijzingsproof" worden gemaakt.
6. *Zorg verzekeren.* Het kabinet wil de zorgmiddelen veilig stellen voor de meest kwetsbaren. Er moet voldoende en toegankelijke zorg beschikbaar zijn met keuzevrijheid en van goede kwaliteit.
7. *Waardig kunnen sterven.* Het kabinet wil rekening houden met wensen van de stervende en zijn naasten.

Een belangrijke ontwikkeling in de visie van het kabinet is de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). Met de invoering van deze wet, per 1 januari 2007, wil het kabinet onderlinge solidariteit en zorg van mensen voor elkaar versterken en wil zij de kosten van de toenemende zorgvraag beheersbaar houden. Ouderenbeleid heeft veel raakvlakken met de WMO. Met name de prestatievelden 1, 3, 4, 5 en 6 zijn van belang voor het vormgeven van het ouderenbeleid. In paragraaf 1.7 wordt de WMO nader toegelicht.

1.5 Wat doet de provincie

De provincie voert een actief ouderenbeleid. Het streven is te komen tot een integrale benadering: een samenhangend aanbod van voorzieningen waarop ouderen een beroep kunnen doen. Zoals voorzieningen op het terrein van wonen, vervoer en welzijn, de huisarts of het ziekenhuis. De provincie monitort de demografische ontwikkelingen en brengt de gevolgen van de vergrijzing in kaart. Zij overlegt met alle betrokken partijen in de sector. De concrete uitvoering van projecten vindt vooral plaats in het programma Wel Thuis!

De ambitie van Wel Thuis! is om binnen de provincie Utrecht het aanbod van (ergonomisch) aangepaste woningen op maat (nultredenwoningen) te vergroten met 20.000 tot 24.000 voor 2012. De provincie wil dat 9.500 van deze woningen, zorgwoningen zijn. Zorgwoningen wil zeggen dat bewoners ervan meer zorg en welzijn kunnen krijgen. Om de woningen te realiseren, draaien er diverse projecten binnen Wel Thuis!

Alle projecten in Wel Thuis! hebben als doel het leveren van zorg en het faciliteren van welzijn voor iedereen, zo dicht mogelijk bij huis. Mensen moeten zo veel mogelijk in de eigen buurt kunnen blijven wonen. Hun wensen staan in alle projecten centraal; het gaat er niet om hoe zo efficiënt mogelijk zorg kan worden verleend aan zo veel mogelijk mensen.

Wel Thuis! richt zich op externe partijen zoals gemeenten, woningbouwcorporaties, cliëntenorganisaties en zorg- en welzijnsinstellingen. De provincie fungeert voor die partijen als een soort vliegwiel; ze stimuleert en ondersteunt. Wel Thuis! is gestart in 2003 en zou oorspronkelijk lopen tot 1 januari 2006, maar het programma is verlengd, omdat veel projecten nog lopen. Voor vernieuwende projecten zijn (nog steeds) gelden beschikbaar.

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft in juni 2005 (toen nog de vijf voormalige gemeenten) ook een contract met de provincie afgesloten voor ondersteuning. De ondersteuning vond plaats in het kader van het project "stimuleren en ondersteunen van gemeenten bij woon-, zorg- en welzijns-initiatieven", dat onderdeel uitmaakt van het programma Wel Thuis!

De ondersteuning richtte zich met name op visievorming op het terrein van wonen, welzijn en zorg en de prestatievelden van de WMO en op ondersteuning bij het bepalen van de positie als regisseur op deze terreinen, zowel bestuurlijk als in het samenspel met externe partijen.

1.6 Rol van de gemeente

De rijksoverheid wil het beleid zo dicht mogelijk bij de mensen brengen en heeft deze taak bij de gemeenten neergelegd. Daarnaast gaat het beleid van de rijksoverheid er vanuit dat ouderen thuis blijven wonen en de zorg thuis krijgen. Dit is van invloed op het gebied van toegang tot zorg (indicatiestelling), wonen (ruimtelijke ordening, WMO voorzieningen), veiligheid, vervoer en welzijn. Dit zijn beleidsgebieden die door de gemeente worden uitgevoerd. De regierol van de gemeente vloeit hier uit voort. De gemeente heeft vanuit haar verantwoordelijkheid voor het welzijn en welbevinden van haar inwoners belang bij afstemming tussen betrokken partijen, zodat gewerkt kan worden aan een breed pakket van voorzieningen voor ouderen. De gemeente is daarom de meest aangewezen partij om in het proces de rol van regisseur op zich te nemen.

Naast regisseren kan de gemeente ook desgewenst faciliteren. Het gaat dan om een afweging voor inzet van (welzijns)subsidies, vergunningverlening bij planologische procedures, bijzondere bijstand, accommodaties e.d. Deze rol staat los van de rol als regisseur. Regisseren betekent niet automatisch faciliteren. De gemeente maakt keuzes over de inzet van instrumenten vanuit haar visie op het ouderenbeleid.

1.7 Gemeentelijke visie en uitgangspunten

In het collegeprogramma gemeente Utrechtse Heuvelrug 2006-2009 is opgenomen dat in de jaren 2007/2008 een kadernota doelgroepenbeleid voor ouderen, gehandicapten en vrijwilligers tot stand moet komen. Hierbij wordt opgemerkt dat de formulering van het doelgroepenbeleid in een samenhangende visie moet worden gebundeld. Het college wil de nota voor ouderen vorm geven aan de hand van de volgende thema's:

- Wonen
- Participatie in de samenleving
- Welzijn
- Zorg
- Werk en inkomen
- Mobiliteit
- Veiligheid

Hierbij wil het college de volgende uitgangspunten hanteren:

1. De doelgroep zijn alle ouderen van 55 jaar en ouder, waarbij extra aandacht zal zijn voor de meest kwetsbare ouderen. Hierbij moet worden gedacht aan allochtone ouderen en aan ouderen die rond moeten komen van een minimuminkomen.
2. Het beleid is met name gericht op het zo lang mogelijk zelfstandig wonen en participeren van ouderen binnen de samenleving en dus hun zelfredzaamheid te bevorderen.
3. Mede in het licht van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) wordt gewerkt aan een goede infrastructuur, dat wil zeggen dat er voldoende steun is van burens, vrijwilligers, en anderen die betrokken zijn bij de ondersteuning en verzorging van ouderen.
4. De gemeente dient zich in alle fasen van het proces, beleidsmatig en uitvoerend, en bij alle thema's de vraag te stellen: wat kan de oudere nog zelf, waarin kan de omgeving

- ondersteuning bieden (Civil society) en waarbij wordt ondersteuning gevraagd van de gemeente. Niet de middelen staan hierbij centraal maar de mate van zelfredzaamheid.
5. De gemeente vervult een actieve rol bij het preventief ouderenbeleid, zowel op het gebied van activering, als voor ouderen in achterstandssituaties, en voor ouderen die het risico lopen in een isolement te geraken (eenzaamheid).
  6. De gemeente wil oudere inwoners zo veel mogelijk bij de samenleving betrekken en gebruik maken van hun ervaring, kennis en wijsheid (verzilvering).

Het spreekt voor zich dat het vorenstaande in goed overleg met de doelgroep, het Seniorenplatform Utrechtse Heuvelrug, de Stichting Welzijn Utrechtse Heuvelrug, de Stichting Welzijn Driebergen-Rijsenburg, het Platform Zorgaanbieders, de Woningbouwcorporaties en de WMO-raad gestalte moet krijgen.

Op 1 januari 2007 is de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) in werking getreden. Het maatschappelijk doel van de WMO is meedoen. Meedoen van alle burgers aan alle facetten van de samenleving, al of niet geholpen door vrienden, familie of bekenden. Dat is de onderlinge betrokkenheid tussen mensen. En als dat niet kan, is er ondersteuning vanuit de gemeente. Het eindperspectief van de WMO is een samenhangend lokaal beleid op het gebied van maatschappelijke ondersteuning en op aanpalende terreinen. Voor mensen die langdurige, zware zorg nodig hebben is en blijft er de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). Het is niet uitgesloten dat er meer AWBZ-taken naar de gemeente komen.

De negen prestatievelden van de WMO zijn:

1. Het bevorderen van sociale samenhang en leefbaarheid in dorpen, wijken en buurten.
2. Op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met het opgroeien en ondersteuning van ouders met problemen met opvoeden.
3. Het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning.
4. Het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers.
5. Het bevorderen van maatschappelijke participatie van mensen met een handicap (beperking) of een psychisch probleem.
6. Het geven van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem.
7. Maatschappelijke opvang, advies en steunpunten huiselijk geweld.
8. OGGZ, de openbare geestelijke gezondheidszorg.
9. Ambulante verslavingszorg.

In november 2006 heeft de gemeenteraad het Visiedocument WMO vastgesteld en in mei 2007 de Kadernota WMO. Op dit moment wordt hard gewerkt aan het Beleidsplan WMO. De vastgestelde kaders en het beleidsplan vormen het uitgangspunt voor de projecten en speerpunten in de ouderennota.

De voorliggende nota bevat een aantal aanbevelingen, die als leidraad dienen voor het ouderenbeleid voor de jaren 2008-2011.

1.8 Doelstelling

De gemeente Utrechtse Heuvelrug wil een gemeente zijn waar ouderen in staat worden gesteld zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen blijven wonen in hun vertrouwde omgeving met voldoende steun van burens, vrijwilligers en anderen. Als niet voldoende steun kan worden geboden, moeten ouderen in onze gemeente terug kunnen vallen op hulp en diensten aan huis of om de hoek.

De gemeente wil bevorderen dat ouderen volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving ondanks eventuele beperkingen en zij wil gebruik maken van de ervaring, kennis en wijsheid van ouderen. De gemeente wil inspelen op de toenemende vraag aan zorg en een actieve rol spelen bij het preventief ouderenbeleid, zowel op het gebied van activering als voor ouderen in achterstandssituaties en voor ouderen die het risico lopen in een isolement (eenzaamheid) te geraken.

1.9 Klankbordgroep

Om de nota ouderen op een interactieve manier vorm te geven is advies gevraagd aan een “klankbordgroep”. De klankbordgroep is tijdens het traject tweemaal bij elkaar geweest (conceptvisie en concepteindrapport). De klankbordgroep bestond uit vertegenwoordigers van de volgende organisaties:

- Stichting Seniorenplatform Utrechtse Heuvelrug
- Stichting Welzijn Utrechtse Heuvelrug (incl. infopunten en ouderenadviseurs)
- Stichting Welzijn Driebergen-Rijsenburg (idem)
- Platform Zorgaanbieders
- Woningbouwcorporaties
- WMO-raad
- Raads- en commissieleden

De klankbordgroep had als functie het actief meedenken, becommentariëren van rapportages en bijstand leveren in de vorm van kennis, netwerk en expertise.

Hierbij moet worden opgemerkt dat partijen zich al eerder uit hebben gesproken over het ouderenbeleid, te weten in het voortraject van de WMO. De documenten die hieruit zijn opgesteld (visiedocument en kadernota WMO) zijn in deze nota verwerkt.

Betrokkenheid bevolking

De bevolking van de gemeente Utrechtse Heuvelrug is via een publiciteitscampagne en in reguliere spreekbeurten van de wethouder geïnformeerd over de voortgang van de nota ouderen. De website heeft hierbij een centrale rol gespeeld. De conceptvisie en het concepteindrapport konden via de website gedownload worden. Op de website is inwoners de gelegenheid geboden om op de nota te reageren en hun aan- of opmerkingen hierbij aan te geven.

1.10 Leeswijzer

In de hoofdstukken 2 tot en met 8 staan achtereenvolgens de volgende thema's centraal: wonen, participatie in de samenleving, welzijn, zorg, werk en inkomen, mobiliteit en veiligheid. Per onderdeel wordt ingegaan op ontwikkelingen en trends en de lokale situatie en er wordt een analyse gemaakt van de kansen en bedreigingen. Afgesloten wordt met conclusies en aanbevelingen. In hoofdstuk 9 tenslotte wordt het uitvoeringsschema met een planning weergegeven.

2 Wonen

2.1 Inleiding

Met het stijgend aantal ouderen stijgt ook de vraag naar geschikte huisvesting voor ouderen. Het gaat daarbij om zelfstandige huisvesting, maar ook om huisvesting voor ouderen die intensieve zorg nodig hebben. De gemeente heeft een belangrijke rol op dit terrein en zij zal samen met de partners op het gebied van wonen, zorg en welzijn moeten bezien wat het aanbod hierin is en welke behoefte ouderen op dit gebied hebben. Hierbij moet ook gekeken worden naar de woonomgeving (woonservicegebied) en de (bouw)mogelijkheden die de gemeente heeft.

De gemeente heeft haar integrale beleid op het gebied van wonen onlangs vastgelegd in de Woonvisie Utrechtse Heuvelrug. De woonvisie geeft een kwalitatieve inkleuring aan de woningbouwontwikkeling om op de belangrijkste fricties tussen vraag en aanbod in te kunnen spelen, en te werken aan vitale dorpen.

2.2 Ontwikkelingen en trends

De wensen van ouderen en het overheidsbeleid leiden tot een scheiding van wonen en zorg. Dit betekent dat gekozen wordt voor zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen met hulp aan huis en minder voor verzorging (zorg) in een verzorgingshuis (intramurale zorg).

Niet iedere oudere is slecht ter been of heeft zorg nodig maar de kans daarop neemt met het klimmen van de jaren toe. Dit feit maakt het noodzakelijk om de bestaande woningvoorraad beter geschikt te maken voor ouderen en mensen met een handicap. De Provincie is actief in het ondersteunen van deze ontwikkeling, vaak met een eigen subsidieregeling. Ook bij nieuwbouw moet rekening worden gehouden met de bouw van levensloopbestendige woningen.

Met de invoering van de WMO (Wet Maatschappelijke Ondersteuning) per 1 januari 2007 heeft de gemeente een regierol bij het combineren van wonen, zorg en welzijn.

Naast de vraag naar andere woonvormen willen ouderen graag in de eigen woonomgeving blijven wonen. Dit vraagt ook goede zorg- en welzijnsvoorzieningen in de directe omgeving ofwel een gebiedsgerichte aanpak van wonen-zorg-welzijn. De gebiedsgerichte aanpak wordt vormgegeven door inrichting van woonservicegebieden. Een woonservicegebied is een denkbeeldig gebied in een dorp waar intensieve zorg gegarandeerd voor handen is en waar een goed geoutilleerd voorzieningen-aanbod beschikbaar is. Het is de bedoeling dat alle woningen in de gemeente binnen een woonservicegebied vallen. Met de ontwikkeling van een woonservicegebied wordt beoogd een bijdrage te leveren aan een woonklimaat in de gemeente dat optimaal aansluit bij de behoefte van bewoners, met name als het gaat om welzijn en zorg. Een goede infrastructuur van algemene voorzieningen, veiligheid, toegankelijkheid en aantrekkelijke inrichting van woongebieden dragen in belangrijke mate bij aan het algemeen welzijn van de bewoners. Met de komst van een woonservicegebied zullen ouderen in de toekomst steeds gemakkelijker (met ondersteuning) thuis kunnen blijven wonen. Om dit te kunnen realiseren is het echter wel belangrijk dat het niveau van de

zorg en welzijnsvoorzieningen in de gemeente hoog is. De gemeente moet nagaan waar behoefte aan is en dan niet alleen vanuit het oogpunt Ruimtelijke Ordening, maar ook vanuit welzijn en zorg. En zij moet nadenken over de vraag hoe groot deze woonservicegebieden moeten zijn (bijv. per dorp) en of dit afhankelijk moet worden gesteld van het aantal zorginstellingen. Ook moet worden nagedacht over de vraag of dit alles nieuw moet worden opgezet of dat bestaande situaties kunnen worden uitgebreid.

2.3 Lokale situatie

De gemeente Utrechtse Heuvelrug telt zeven dorpen. Elk van deze dorpen heeft een eigen identiteit waarmee bij de uitwerking van het woonbeleid rekening wordt gehouden. De algemene woonopgaven zijn in grote mate gelijk voor alle dorpen:

- De bevolkingsopbouw telt verhoudingsgewijs veel ouderen (65-plus). Het aandeel 65-plussers in de gemeente Utrechtse Heuvelrug is 20%, landelijk 14%.
- Het inkomensniveau van de bevolking is gemiddeld hoog te noemen.
- De woningprijzen van koopwoningen liggen ruim boven het landelijk gemiddelde (gemiddelde verkoopprijs verkochte woningen in 2006 was € 385.000,-, in Nederland als geheel circa € 248.000,-).
- De vraag naar woningen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug is groter dan het aanbod. Nu al is er een woningtekort. En de woningbehoefte groeit verder in de toekomst.
- Als voldoende gebouwd wordt om op het woningtekort in te spelen, en de groeiende woningbehoefte op te vangen zullen tot 2017 circa 1.350 woningen gerealiseerd moeten worden. In dat geval groeit de bevolking tot circa 50.000 inwoners (nu circa 48.500 inwoners). De realisatie van deze extra woningen heeft de volgende positieve effecten op de samenstelling (en vitaliteit) van de bevolking:
  - relatief meer mensen tussen 15 en 35 jaar;
  - minder snelle afname van de leeftijdsgroep 35 tot 55 jaar (en hun kinderen);
  - beperkte extra groei van het aantal senioren (als deel van de totale bevolking)
- Op grond van de woningbehoefte, ontwikkeling van de bevolking en het woningaanbod in de gemeente Utrechtse Heuvelrug zijn potentiële fricties op de woningmarkt berekend. Tekorten zijn er vooral bij:
  - seniorenwoningen, huur en koop, gestapelde en grondgebonden woningen;
  - appartementen zowel huur als koop, deze vraag komt zowel van starters als van senioren;
  - koopwoningen tot € 300.000,- en vanaf € 500.000,-;
  - woningen voor mensen die in onze gemeente in de zorgsector werkzaam zijn.

(Bron: Woonvisie Utrechtse Heuvelrug)

De gemeente heeft onlangs de Woonvisie Utrechtse Heuvelrug vastgesteld. De woonvisie geeft antwoord op het beleid voor de komende jaren. De gemeente start binnenkort met het opstellen van prestatieafspraken tussen gemeente en de woningbouwcorporaties. Daarbij worden over verschillende belangrijke thema's, waaronder ouderenhuisvesting en wonen met zorg afspraken gemaakt. Voor uitgebreide informatie wordt verwezen naar de Woonvisie Utrechtse Heuvelrug.

Bij het tweede aandachtspuntje hierboven wordt aangegeven dat het inkomensniveau van de bevolking gemiddeld hoog is te noemen. Niet vergeten mag worden dat er echter ook een groep ouderen is die minder te besteden heeft.

In de gemeente Utrechtse Heuvelrug zijn een groot aantal zorginstellingen. In bijlage 6 is een overzicht opgenomen van de zorginstellingen in onze gemeente. Er moet onderzoek worden gedaan naar de ontwikkelingsprognose van deze instellingen.

2.4 Kansen en bedreigingen

In 2007 bestond 45% van de huishoudens in de gemeente Utrechtse Heuvelrug uit personen van 55 jaar en ouder (30% 55-75 jaar, 15% 75+). In 2012 zal dit 47% zijn en in 2022 51%. In absolute aantallen: tot 2012 neemt deze bevolkingsgroep met ca. 475 huishoudens toe, tot 2022 met 1.375. De gemeente Utrechtse Heuvelrug is nu al relatief sterk vergrijsd, en mede daardoor valt de groei van deze groep lager uit dan bij andere gemeenten in de regio.

Het gaat hier om een grote en zeer gedifferentieerde groep: naar leeftijd, vitaliteit en inkomenssituatie. Daarmee samenhangend zijn ook de woonwensen van deze groep veelzijdig. In veel onderzoeken blijkt een grote vraag naar nultredenwoningen vanuit deze doelgroep. Zij oriënteren zich op makkelijk toegankelijk en bewoonbare woningen. De belangrijkste vertrekken moeten dan zowel van buiten als binnen in de woning zonder traplopen bereikbaar zijn. De nabijheid van voorzieningen voor boodschappen of zorg wordt bovendien belangrijker.

In de huidige praktijk blijkt dat ouderen zich wel oriënteren op 'comfortabel wonen', maar dat zij doorgaans tot op hoge leeftijd in hun huidige (eengezins)woning willen blijven wonen. Een aantal redenen:

- Mensen zijn gehecht aan de woning en de (sociale) omgeving van de woning. Vooral senioren in een ruime woning hebben mogelijkheden om hun woning makkelijker bewoonbaar te maken: alle functies gelijkvloers.
- Pas als zich daadwerkelijk een zorgvraag aandient, openbaart zich de noodzaak om te verhuizen. Men denkt wel na over een toekomst waarin zorg nodig is, maar de beslissing wordt vooruit geschoven omdat men nog vitaal is.
- Een hoge verkoopprijs in combinatie met lage hypotheeklasten, waarbij bij verhuizing de maandlasten fors stijgen. En daarmee samenhangend een verhoudingsgewijs ongunstige prijs-kwaliteitverhouding van nieuwe nultredenhuurwoningen.
- Onvoldoende aanbod van diensten / comfort in de potentieel nieuwe woonomgeving.
- Beeldvorming en imago spelen een rol: mensen willen niet het stempel "oudere" krijgen.

(Bron: *Woonvisie Utrechtse Heuvelrug*)

Woningmarktanalyse

Tot 2017 is er op basis van vraag-aanbodanalyse een tekort aan nultredenhuur- en-koopwoningen. Tot 2017 is het tekort aan nultredenwoningen berekend op 315 nultredenhuurwoningen en 300 nultredenkoopwoningen. In de periode 2017-2022 respectievelijk 45 en 85 woningen.

De 315 nultredenwoningen maken deel uit van een breed programma verzorgd wonen. De definiëring van het programma verzorgd wonen moet nog nader worden ingevuld in overleg met de betrokken partners. Nieuwbouw van nultredenwoningen moet plaatsvinden verspreid over de dorpen. De groep van senioren is, zoals gezegd, heel divers van samenstelling. De leeftijd varieert, de inkomenssituatie, de woonsituatie, de woonwensen en de gezondheid. Juist bij deze groep is persoonlijk maatwerk essentieel. Het denken vanuit de senioren moet dan ook centraal staan.

Habion, een landelijk werkende woningcorporatie en specialist in huisvesting voor senioren heeft onderzoek gedaan naar hoe senioren met een zorgvraag in de toekomst willen wonen in relatie tot de trends en maatschappelijke vraagstukken die de Nederlandse samenleving op zich af ziet komen. Uit het onderzoek wordt nog eens duidelijk dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig en thuis willen blijven wonen, in een omgeving waar veel te beleven is, zij willen aansluiting houden en betrokken blijven bij de samenleving. Zij willen de eigen know how inzetten voor de maatschappij, actief en interactief blijven, keuze hebben in hoe en waar te wonen, zeker zijn van zorg als de vraag zich

aandient en daarbij ook betrokken worden, wonen (met zorg) kunnen betalen en vooral een volwaardige levensfase beleven.

Volgens de onderzoekers gaat het niet om een directe concretisering van deze wensen, maar in eerste instantie om een heldere visie. Dus nog even wachten met ontwerpen, steen, glas en kleur bepalen. Eerst de denklijnen formuleren die mogelijk een antwoord bieden op de maatschappelijke vraag. Centraal staat het denken vanuit de algemene noemer “wellness”.

Het onderzoek van Habion op wonen met zorg is terug te lezen in het boekje “De Grijze Motor” het nieuwe ouder worden, het nieuwe wonen van maart 2007.

In de verschillende dorpen van Utrechtse Heuvelrug kan volgens de Woonvisie Utrechtse Heuvelrug, een woonservicegebied ontwikkeld worden. Een nadere omschrijving van een woonservicegebied is terug te vinden onder punt 2.2.

2.5 Conclusies en aanbevelingen

De praktijk leert dat senioren doorgaans tot op hoge leeftijd in hun huidige (eengezins-) woning willen blijven wonen. De tevredenheid met de huidige woning en dorp (sociale verbanden) zijn hierbij zwaarwegende factoren. Pas vanaf 75 jaar openbaart zich vaak een grotere noodzaak om te verhuizen, wanneer de beperkingen en gebreken als gevolg van de hoge leeftijd een rol gaan spelen. De sleutel ligt dan in de verleiding tot doorstroming, binnen of nabij het dorp, vanuit bestaande (eengezins-) woningen naar beter toegankelijke woningen. Dit biedt vervolgens ook jongere doelgroepen kansen. Hierbij moet worden opgemerkt dat deze woningen voor “starters” meestal moeilijk bereikbaar zijn, omdat ze veel te duur zijn.

Aanbevelingen:

- De gemeente maakt met de woningbouwverenigingen plannen voor het opplussen van bestaande woningen, huur en koop.
- De gemeente maakt met partijen in het veld plannen voor nieuwbouw en nultredenwoningen, verspreidt over de dorpen, met een accent in de dorpen waar vooral senioren wonen.
- De gemeente brengt voorzieningen voor ontmoeting en zorg zo veel mogelijk in de directe woonomgeving van ouderen in overleg met de zorginstellingen.
- De gemeente ontwikkelt in overleg met de woningbouwverenigingen en de zorginstellingen woonservicegebieden per dorp.
- De gemeente doet onderzoek naar de ontwikkelingsprognose van de zorginstellingen in de gemeente.

3 Participatie in de samenleving

3.1 Inleiding

Ouderen zullen in de toekomst langer doorwerken, maar naarmate de leeftijd vordert neemt ook de hoeveelheid vrije tijd toe. In de gemeente Utrechtse Heuvelrug moeten ouderen hun vrije tijd op een prettige en zinvolle manier in kunnen vullen. De voorzieningen dienen daarom zo veel mogelijk in te spelen op de vraag en dienen voldoende verspreid te worden aangeboden, zodat het voor iedereen mogelijk is om in de eigen omgeving te sporten of gebruik te maken van recreatieve voorzieningen.

Naast aandacht voor goede voorzieningen als: sport en bewegen, recreatie, kunst en cultuur, ontmoeting, cursussen en diverse activiteiten is het ook belangrijk dat ouderen langer en actief blijven deelnemen aan de maatschappij. Dit is in het kader van de vergrijzing goed om Nederland draaiende te houden én het is goed voor de ouderen zelf. Een aantal ouderen verleent mantelzorg of is actief in het vrijwilligerswerk, maar belangrijk is dat meer ouderen zich hier voor in gaan zetten om de toenemende vraag naar zorg op te kunnen vangen.

3.2 Ontwikkelingen en trends

De gemiddelde leeftijd van de Nederlanders stijgt. Dit heeft invloed op de arbeidsproductiviteit, de omvang van de werknemerspopulatie en de zorgbehoeften. Minder mensen zullen in de toekomst een betaalde baan hebben. Mensen worden steeds ouder, krijgen daardoor meer gezondheidsproblemen en hebben een grotere behoefte aan hulp en ondersteuning. In deze behoefte zal niet volledig voorzien kunnen worden via de inzet van beroepsmatige zorg. Het is dan ook niet de bedoeling van de overheid om alleen beroepsmatige zorg in te zetten. Dat betekent dat de druk op zelfzorg, mantelzorg en vrijwillige zorg zal toenemen.

Tegelijkertijd wil de overheid de arbeidsparticipatie verhogen om de gevolgen van de vergrijzing op te vangen. Vrouwen moeten meer deelnemen aan de arbeidsmarkt en ouderen langer doorwerken. Deze beleidsvoornemens staan op gespannen voet met het voorgenomen grotere beroep op mantelzorgers en vrijwilligers. Vitale ouderen gelden – naast jongeren – als een potentieel voor vrijwilligerswerk in de zorg. De groep 50-70 jarigen verricht ongeveer 40% van de totale hoeveelheid onbetaald werk in Nederland. Zij besteden hieraan gemiddeld 3,5 uur per week, iets meer dan de jongere generatie. Gezien de grote hoeveelheid tijd van ouderen die geen betaald werk meer hebben, is de verwachting dat met stimulerend beleid hier winst te behalen valt.

Steeds vaker melden vitale ouderen zich als oppasoma of opa voor hun kinderen of burens. Veel ouderen zijn na hun pensioen op zoek naar een zinvolle invulling van hun vrije tijd. Zij leggen zich toe op hun hobby, doen vrijwilligerswerk of voeren zorgtaken uit, zoals het oppassen op een kleinkind of

een kind van de buren. Veel ouderen beleven plezier aan het oppasoma of opa zijn en zij vinden het vaak heerlijk om te doen.

Veel groeperingen zijn goed in staat om activiteiten voor en binnen de eigen gemeenschap te organiseren, maar slagen er minder goed in om met andere groepen te communiceren en samen te werken. Gemeenten blijken wel in staat om door een actieve opstelling de communicatie tussen groepen allochtonen en autochtonen op gang te brengen en samenwerking te bevorderen. Door goede informatiekkanalen te onderhouden en steeds snel en adequaat te reageren kunnen gemeenten mensen en groepen bij elkaar brengen en problemen in een vroeg stadium uit de wereld helpen. De gemeente ontwikkelt op dit moment beleid (nota interculturalisatie) om de allochtone inwoners (meer) bij de samenleving te betrekken.

Gezond zijn en gezond blijven is voor ouderen de belangrijkste voorwaarde om deel te blijven nemen aan de samenleving. Onderzoek laat zien dat ouderen die voldoen aan de zogenaamde beweegnorm en minimaal vijf keer per week 30 minuten per dag intensief bewegen, zich fitter voelen. Voldoende lichaamsbeweging draagt bij aan de kwaliteit van leven, lichamelijke gezondheid en mentale veerkracht. Gepleit moet worden voor een leven lang sporten en bewegen voor iedereen en het bestrijden van bewegingsarmoede.

3.3 Lokale situatie

De gemeente Utrechtse Heuvelrug kent een uitgebreid voorzieningenaanbod voor ouderen. Een groot knelpunt hierbij is echter de bekendheid met de voorzieningen en de drempel om er heen te gaan. Het is daarom zaak om regelmatig gerichte informatie over de bestaande voorzieningen te verstrekken. Er moet tevens op worden toegezien dat de bestaande voorzieningen “up to date” blijven en of deze beter op elkaar afgestemd kunnen worden.

Het voorzieningenaanbod op het gebied van sport en bewegen in onze gemeente is groot. Ouderen kunnen hier gebruik van maken en daarnaast is er voor hen ook een specifiek aanbod, zoals cursussen “Meer Bewegen voor Ouderen” en de GALM (Groningen Actief Leven Model) en GALM+ projecten vanuit Sportservice Heuvelrug (voorheen Heuvelrug Actief!). GALM richt zich op sportief niet actieve ouderen in de leeftijdsgroep 55-65 jaar en GALM+ op sportief niet actieve ouderen in de leeftijdsgroep 65 jaar en ouder. Doel is deze groep in beweging te brengen én te houden. Ook verschillende verenigingen kennen een specifiek aanbod voor ouderen.

Op het gebied van recreatie heeft onze gemeente ook veel te bieden. De bijzondere natuur, de uitgestrekte bossen van het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug, het bijzondere karakter van het Kromme Rijngebied en de vele landgoederen en kastelen zijn hiervan voorbeelden. Dit alles biedt ook voldoende mogelijkheden voor actieve recreatie zoals fietsen en wandelen.

Het aanbod voor ontmoeting en cursussen voor ouderen is in onze gemeente ook vrij divers. Een belangrijk deel van deze activiteiten wordt uitgevoerd door of onder verantwoordelijkheid van de welzijnsstichtingen. Voor uitgebreidere informatie over een aantal van deze voorzieningen wordt verwezen naar de beleidsnota's sport en recreatie en toerisme.

In Utrechtse Heuvelrug zijn, net als in heel Nederland, veel mantelzorgers - waaronder veel ouderen - actief die een (chronisch) ziek familielid of dierbaar persoon verzorgen. Velen kunnen dat zelfstandig en zonder hulp doen, maar een deel raakt in een situatie van overbelasting. Voor hen is het nodig dat professionele hulp wordt geboden. Professionele mantelzorgondersteuning wordt in de verschillende dorpen geboden, maar is vaak niet toereikend. Voor respijtzorg, het tijdelijk vervangen van de mantelzorger, zijn geen middelen en menskracht aanwezig.

In het kader van de Wmo en de toenemende vraag en het afnemende aanbod aan mantelzorgers is het van het groot belang dat de gemeente Utrechtse Heuvelrug zoekt naar oplossingen voor dit probleem. In de nota mantelzorgondersteuning, waar de gemeente op dit moment aan werkt, wordt aangegeven hoe de gemeente de mantelzorgondersteuning vorm wil geven.

In Utrechtse Heuvelrug zijn ook heel veel (andere) vrijwilligers actief, zoals bij (sport)verenigingen, in het jongerenwerk, ouderenwerk, in de zorg, de bibliotheek, de EHBO en het Rode Kruis. Vrijwilligers zijn eigenlijk niet meer uit onze maatschappij weg te denken. Vrijwilligers worden daarom wel eens “de smeerolie” van onze maatschappij genoemd.

De ondersteuning van de vrijwilligers is in de dorpen verschillend geregeld. In het ene dorp is een steunpunt met professionele krachten, terwijl in een ander dorp slechts een beperkt steunpunt is met voornamelijk een vrijwilligers vacaturebank. Belangrijk is dat het aanbod beter op elkaar wordt afgestemd en dat er gekomen wordt tot een Heuvelrug breed steunpunt en vacaturebank.

In de nota vrijwilligerswerk waar de gemeente op dit moment aan werkt wordt aangegeven hoe de gemeente het vrijwilligerswerk vorm wil geven.

3.4 Kansen en bedreigingen

Utrechtse Heuvelrug heeft een goed voorzieningenniveau voor ouderen. Er moet op worden toegezien dat deze in stand blijven en waar nodig beter op elkaar worden afgestemd. Om vraaggericht te kunnen werken moeten de voorzieningen wel in blijven spelen op de vraag.

Op het gebied van sport, recreatie, kunst en cultuur, ontmoeting en cursussen kent onze gemeente een uitgebreid aanbod aan mogelijkheden. Het is belangrijk dat deze mogelijkheden bij onze oudere inwoners bekend zijn en dat de fysieke- en financiële drempels om hieraan deel te kunnen nemen zo veel mogelijk worden weggenomen. Eén van deze drempels is dat de voorzieningen vaak in de avonden worden aangeboden, terwijl ouderen hier vaak overdag gebruik van willen maken.

In Utrechtse Heuvelrug zijn veel mantelzorgers actief. Zij moeten kunnen rekenen op professionele ondersteuning al is deze op dit moment niet toereikend. Omdat de vraag naar mantelzorgers de komende jaren alleen maar zal toenemen, terwijl het aanbod afneemt, moet gezocht worden naar oplossingen om dit probleem het hoofd te kunnen bieden. In de nota mantelzorgondersteuning, waar de gemeente op dit moment aan werkt, wordt de ondersteuning van mantelzorgers verder uitgewerkt.

Utrechtse Heuvelrug kent een groot aanbod van vrijwilligers die door de hele gemeente heen actief zijn. Deze vrijwilligers zijn onmisbaar in onze maatschappij. Zij verdienen een goede ondersteuning, zoals professionele hulp, bij de uitvoering van hun werkzaamheden.

Er is in de gemeente een steunpunt vrijwilligerswerk en een vrijwilligersvacaturebank. Deze werken echter nog niet Heuvelrugbreed. In de nota vrijwilligerswerk, waar de gemeente op dit moment aan werkt, wordt de ondersteuning van vrijwilligers verder uitgewerkt.

3.5 Conclusies en aanbevelingen

Het voorzieningenaanbod op het gebied van sport, recreatie, kunst en cultuur, ontmoeting en cursussen voor ouderen voldoet aan de verwachtingen en behoeft niet direct wijzigingen. Het is wel zaak deze situatie te blijven volgen, omdat de “nieuwe ouderen” mogelijk andere wensen en behoeften hebben, dan nu kunnen worden aangeboden.

In Utrechtse Heuvelrug zijn veel mantelzorgers en vrijwilligers actief. In verband met de toenemende vraag en het afnemende aanbod moet gezocht worden naar manieren om nieuwe mantelzorgers en vrijwilligers te werven. Tevens moet gekeken worden op welke manier mantelzorgers en vrijwilligers beter ondersteund kunnen worden.

Op verzoek van de Stichting Welzijn Utrechtse Heuvelrug (SWUH) en de Stichting Welzijn Driebergen-Rijsenburg (SWD) heeft Alleato, Centrum voor maatschappelijke ontwikkeling in de provincie Utrecht in december 2007 een adviesrapport uitgebracht, "Samen aan de slag met vrijwillige inzet", over de versterking van de ondersteuningsstructuur vrijwillige inzet. Voor de adviezen wordt verwezen naar dit rapport.

Aanbevelingen:

- De gemeente verstrekt gerichte informatie over de bestaande voorzieningen op het gebied van sport en bewegen, recreatie, kunst en cultuur, ontmoeting en cursussen en probeert de fysieke- of financiële drempels om daar gebruik van te kunnen maken zo veel mogelijk weg te nemen.
- De gemeente ziet erop toe dat het voorzieningenaanbod voor ouderen in stand blijft, dat voorzieningen beter op elkaar worden afgestemd en dat wordt ingespeeld op de vraag.
- De gemeente schept faciliteiten, kaders en randvoorwaarden om ouderen enthousiast te maken (meer) deel te nemen aan vrijwilligerswerk (bijv. door administratieve rompslomp weg te nemen).

4 Welzijn

4.1 Inleiding

Duidelijk moet zijn wat de gemeente verstaat onder welzijn en welke verantwoordelijkheid zij daarin heeft. Verder moet duidelijk worden wat het algemene doel is van het gemeentelijk welzijnsbeleid en welke voorzieningen (activiteiten) op dit moment worden aangeboden. Ook moet duidelijk worden welke voorzieningen eventueel nog nodig zijn ter versterking dan wel bevordering van de zelfredzaamheid, zelfstandigheid en ontplooiingsmogelijkheden van ouderen. Dit mede om vereenzaming tegen te gaan en te voorkomen dat zij in een isolement geraken. Verder moet de gemeente kijken naar mogelijke vormen van samenwerking binnen de welzijnsvoorzieningen.

4.2 Ontwikkelingen en trends

Steeds meer wordt, mede door de komst van de WMO, een samenhangende aanpak ontwikkeld voor de terreinen wonen, welzijn en zorg. Er ontstaan dwarsverbanden tussen welzijn en zorg.

Ouderen willen zo lang mogelijk thuis blijven wonen. Er ontstaan initiatieven die dit mogelijk maken, denk bijvoorbeeld aan het ontwikkelen van de eerder genoemde woonservicegebieden.

Landelijk gezien is al geruime tijd een ontwikkeling zichtbaar dat welzijnsinstellingen fuseren om op een grotere schaal te kunnen werken, zodat een betere prijs-kwaliteitverhouding kan worden gerealiseerd.

De laatste 10-15 jaar is het bedrijfsmatig werken in de welzijnssector sterk gepropageerd.

Marktwerking heeft zijn intrede gedaan, bijvoorbeeld op het terrein van kinderopvang en sport. Maar ook op andere terreinen wordt in een aantal gemeenten gewerkt met meerdere aanbieders. Inmiddels lijken de grenzen van marktwerking en concurrentie in beeld te komen.

In het sturingsvraagstuk voor de overheid is de laatste jaren een tendens zichtbaar waarbij de overheid optreedt als regisseur, partijen bij elkaar brengt en zo vernieuwing stimuleert.

De verantwoording van het uitgevoerde beleid vindt niet alleen plaats van de uitvoerende instelling naar de gemeente, maar ook "horizontaal", dat wil zeggen door de instelling naar de burgers.

Ontwikkelingen, bijvoorbeeld op het terrein van technologie en wetgeving, volgen elkaar in hoog tempo op. Denk aan het gebruik van computers, maar ook aan de liberalisering van de energiemarkt of de invoering van het nieuwe ziektekostenstelsel.

Bij de laatstgenoemde ontwikkelingen wordt veel nadruk gelegd op de keuzevrijheid van het individu. In de praktijk betekent het echter ook dat een groot beroep op de zelfredzaamheid van mensen wordt gedaan. Bij veel ouderen ontstaat hierdoor een toenemende vraag naar individuele advisering.

Het welzijnswerk (informatie en advies/ouderenadviseur) kan hierin een belangrijke rol spelen, ook als de vraag naar zorg ontstaat. Zij kan de oudere ondersteunen bij het voeren van regie over het eigen bestaan. Dit betekent een zekere verschuiving bij de invulling van het welzijnswerk.

Het aanbod van welzijnsactiviteiten, op het terrein van sport, ontmoeting, cultuur en educatie, heeft ook een preventieve functie. Het draagt bij aan de actieve participatie van ouderen in de samenleving en voorkomt isolement.

4.3 Lokale situatie

Het college van burgemeester en wethouders heeft in haar "Visie op maatschappelijke ondersteuning in de gemeente Utrechtse Heuvelrug" (Visiedocument WMO) onder andere als uitgangspunt vastgesteld dat Welzijn minstens net zo belangrijk is als Zorg. De achterliggende gedachte hierbij is dat er in relatie tot zorg veel te weinig aandacht is voor welzijnszaken (eenzaamheid, geestelijk en lichamelijk geprikkeld worden en actief blijven en mensen niet betuttelen). Meer aandacht voor welzijn vermindert het beroep op zorg, waardoor het welbevinden van mensen verbetert.

Het welzijnsaanbod in de gemeente Utrechtse Heuvelrug bestaat uit een veelheid aan activiteiten die ook voor ouderen toegankelijk zijn. Daarnaast is er een specifiek aanbod voor ouderen. Het merendeel van de activiteiten wordt gesubsidieerd door de gemeente en georganiseerd en uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de welzijnsstichtingen.

Binnen de gemeente zijn op het terrein van ouderen ook diverse belangenorganisaties actief. Zonder hiermee anderen tekort te willen doen worden er hieronder, onder punt 4.3.3 twee genoemd.

4.3.1 Welzijnsstichtingen

Inmiddels zijn 4 van de 5 stichtingen gefuseerd tot een brede welzijnsstichting, Stichting Welzijn Utrechtse Heuvelrug (SWUH). De Stichting Welzijn Driebergen-Rijsenburg (SWD) is nog niet bij de fusie betrokken, maar er wordt aan gewerkt om ook de SWD in 2008 bij de fusie te betrekken en te komen tot één welzijnsstichting voor de hele gemeente.

4.3.2 Voorzieningen en activiteiten

Onze gemeente kent een evenwichtig aanbod aan voorzieningen en activiteiten op het gebied van welzijn in de verschillende dorpen, gericht op maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid. Enkele belangrijke voorzieningen/activiteiten in het aanbod voor ouderen zijn:

- voorlichting, informatie en advies
- ouderenadviseur
- preventieve huisbezoeken (netwerk 75+)
- vrijwillige hulpdienst
- klussendienst
- open eettafel
- sport en bewegen
- cursussen
- straatfeesten

Naast het aanbod aan welzijnsvoorzieningen door de gemeente ontstaan er ook steeds meer commerciële initiatieven op dit terrein. Hieronder een korte toelichting op de verschillende voorzieningen/activiteiten.

Voorlichting, informatie en advies

Na invoering van de WMO zijn in de verschillende dorpen Informatiepunten (Wzw-loketten) gekomen, waar men terecht kan met alle mogelijke vragen op het gebied van wonen, zorg en welzijn. De

doelstelling is dan ook de één-loketgedachte, dat betekent dat mensen met hun vragen op één plaats terecht kunnen en niet van het kastje naar de muur worden gestuurd. Behalve informatie over diverse voorzieningen kan men ook terecht voor hulp bij het invullen van aanvraagformulieren, belastingformulieren en dergelijke. Bij de informatiepunten zijn ook de steunpunten mantelzorg en vrijwilligerswerk ondergebracht.

Ouderenadviseur

De ouderenadviseur is een professional, onafhankelijke deskundige die het zelfstandig functioneren van de oudere bevordert en streeft naar vergroting van zelfredzaamheid en welbevinden van de oudere. De functie van ouderenadviseur is geheel geïntegreerd in de hierboven genoemde Wzw-loketten. Bij de ouderenadviseur kan men terecht met allerlei vragen en problemen op het gebied van wonen, zorg, welzijn en financiën. De ouderenadviseur geeft ook advies en hulp bij mantelzorg en vrijwilligerswerk. De ouderenadviseurs zijn door de gemeente gesubsidieerde krachten in dienst van de welzijnsstichtingen. Op dit moment is er voor de dorpen Amerongen, Overberg, Leersum, Doorn, Maarn en Maarsbergen 44 uur per week voor de ouderenadviseur beschikbaar en in Driebergen-Rijsenburg 6 uur per week.

Preventieve huisbezoeken (netwerk 75+)

Preventieve huisbezoeken voor alle ouderen van 75 jaar en ouder worden in iedere dorp uitgevoerd in samenwerking met de GGD Midden Nederland. Adressen worden verstrekt door de gemeente en de huisbezoeken worden afgelegd door getrainde vrijwilligers van de welzijnsstichtingen. Er wordt gebruik gemaakt van een uniforme vragenlijst. De GGD verwerkt en analyseert de gegevens.

Vrijwillige hulpdienst

De vrijwillige hulpdienst biedt bemiddeling bij korte, incidentele hulpvragen, voornamelijk op het gebied van vervoer (vaak met begeleiding), maar ook hand- en spandiensten, vriendschappelijk bezoek e.d. De vrijwillige hulpdienst is in Maarn en Doorn ondergebracht als activiteit bij de Stichting Welzijn Utrechtse Heuvelrug. In Leersum niet apart als dienst, maar de activiteiten worden wel uitgevoerd en vallen onder de werkzaamheden van het Informatiepunt. In Amerongen zorgt het Informatiepunt ook voor deze activiteiten, maar in eerste instantie wordt daar verwezen naar de Algemene Hulpdienst Amerongen, een plaatselijke vrijwilligersorganisatie.

In Driebergen-Rijsenburg zijn de activiteiten ondergebracht bij de Stichting Welzijn Driebergen-Rijsenburg.

Klussendienst

De klussendienst doet klusjes in en om het huis, die ouderen of mensen met een handicap niet zelf meer uit kunnen voeren. Het gaat om eenvoudige klusjes, die "normaal" niet door reguliere bedrijven uitgevoerd worden, zoals het ophangen van lampen of gordijnen. Voor de klussendienst is een kleine bijdrage verschuldigd.

Uit het GGD-onderzoek "Senioren in beeld" gemeente Utrechtse Heuvelrug (2006) blijkt dat er veel vraag is naar kleine (reparatie)klusjes aan huis, onderhoud van de tuin, schoonmaken van de woning en het bijhouden van de administratie.

Open Eettafel

Bij de Open Eettafel kan men gezamenlijk de maaltijd gebruiken, één of meerdere malen per week. Deze activiteit is in het leven geroepen om te voorkomen dat mensen in een isolement geraken. In Maarn wordt de Open Eettafel door de welzijnsstichting verzorgd en in Doorn en Leersum valt deze activiteit onder verantwoordelijkheid van het zorgcentrum. In Driebergen-Rijsenburg is een Eetcafé in

Huize Beukenstein (samenwerking tussen Huize Beukenstein en Welzijnsstichting Driebergen). Amerongen kent deze voorzieningen niet.

De gemeente wil het gezamenlijk gebruiken van de maaltijden stimuleren, omdat dit mensen uit hun isolement haalt, maar ook om het gezondheidsaspect, het is gezond voor geest en lichaam. Het gezamenlijk gebruiken van de maaltijd is ook de basis binnen woonservicegebieden.

Sport en bewegen

Binnen de dorpen worden diverse sportieve activiteiten georganiseerd met het doel om het bewegen van ouderen te stimuleren. Zo is er het project Meer bewegen voor Ouderen (MbvO), maar ook 55+ gym en het GALM- en GALM+ project. De laatste twee zijn projecten in het kader van het breedtesportproject Heuvelrug Actief! en worden gesubsidieerd door de gemeente. Het zijn sport en beweegprojecten voor mensen in de leeftijdscategorieën van 55 tot 65 jaar en van 65 jaar en ouder. De GALM-projecten zijn speciaal bedoeld voor mensen die niet (meer) sportief actief zijn, maar dat wel (weer) willen worden. Daarnaast zijn er diverse verenigingen die specifieke groepen voor ouderen kennen.

Cursussen

Binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug worden diverse cursussen georganiseerd voor ouderen. Te denken valt aan computercursussen, kookcursussen, workshops en dergelijke. Deze cursussen worden verzorgd door of onder verantwoordelijkheid van de welzijnsstichtingen. Er worden ook diverse cursussen aangeboden via cursusprojecten van onder andere Maarn Wijzer, Stichting Creatief Centrum Muzemiks Leersum, Stichting Cursusproject Amerongen en de Stichting Kunst in Amerongen. Veel van deze cursussen worden gesubsidieerd door de gemeente en vallen binnen de beleidsregels kunst en cultuur.

Straatfeesten

Regelmatig worden er in de gemeente door actieve inwoners straatfeesten georganiseerd. De gemeente vindt dat straatfeesten een middel kunnen zijn om de sociale samenhang (het buurtgevoel) te verbeteren. Een straatfeest kan helpen de buurt of het dorp leefbaar te houden. Een straatfeest is een activiteit die het buurtleven verbetert en ontmoetingen tussen mensen, die in dezelfde straat of buurt wonen, bevordert. De gemeente ondersteunt de organisatie van straatfeesten en stelt daar ook een geringe vergoeding voor beschikbaar.

Commerciële initiatieven

Er komen ook steeds meer commerciële partijen, zoals het SeniorenPlusPunt en het InschrijfPlusPunt in Driebergen-Rijsenburg, die diensten als begeleiding, klusjesdiensten, spelletjesmiddagen, computercursussen, invullen van formulieren en dergelijke aan ouderen aanbieden. Zij kunnen een aanvulling zijn op het aanbod van de gemeente.

4.3.3 Belangenorganisaties

Stichting Seniorenplatform Utrechtse Heuvelrug

De Stichting Seniorenplatform Utrechtse Heuvelrug (SPUH) is opgericht door de drie ouderenbonden ANBO, Unie KBO en PCOB, als voortzetting van het Seniorenplatform Driebergen-Rijsenburg. Sinds eind 2007 maakt ook Spreekbuis 50+ (belangenvereniging voor ouderen in Doorn) deel uit van de SPUH. In totaal vertegenwoordigt de stichting ruim 3.500 ouderen in onze gemeente. De doelstelling van de stichting is: "op te komen voor de collectieve rechten en belangen van alle senioren in de gemeente Utrechtse Heuvelrug". De Stichting voert periodiek overleg met de gemeente en behartigt de belangen van ouderen. In het kader van de voorlichting organiseert de SPUH vier informatie-bijeenkomsten per jaar. Verder organiseert zij geen activiteiten, maar wordt dat gedaan door de lokale

afdelingen van de ouderenbonden, zoals: bridge, schaken, kaarten, bustochten, gezamenlijk eten en lezingen.

De stichting ontvangt voor haar activiteiten subsidie van de gemeente, binnen de beleidsregels belangenbehartiging.

Ouderenbonden

De ANBO, Unie KBO en PCOB zijn zelfstandige ouderenbonden, landelijk georganiseerd, maar met lokale afdelingen. De ouderenbonden zijn in onze gemeente ook actief op de terreinen van welzijn en zorg.

4.4 Kansen en bedreigingen

Ouderen in onze gemeente weten de weg naar activiteiten en organisaties voor ouderen goed te vinden. In het algemeen zijn de ouderen hierover tevreden. Wel is een aantal ouderen, zoals uit het rapport Utrechtse Heuvelrug in beeld blijkt, van mening dat er meer voorzieningen op locatie (direct in de buurt) zouden moeten zijn. Voorbeelden die worden genoemd zijn: een inloopwinkel, medische zorg, beweegcursussen, dagbesteding en ontmoetingsplekken.

Een grote groep ouderen verricht geen vrijwilligerswerk, terwijl dit juist van deze groep wordt verwacht (door het Rijk zelfs gestimuleerd). Reden hiervoor is dat mensen het idee willen hebben “vrij” te zijn en niet vast willen zitten aan vrijwilligerswerk, waarbij men verplichtingen en verantwoordelijkheden aangaat. Hierover is meer te lezen in hoofdstuk 3.

Als het gaat om recreëren zijn minder ouderen lid van een vereniging dan mensen die jonger zijn. De oudere fietst en wandelt veel. Wel geldt dat naarmate men ouder wordt, men minder vaak uit gaat.

In toenemende mate lijkt sprake te zijn van vereenzaming. Ook in onze gemeente is deze problematiek nadrukkelijk naar voren gekomen. Uit onderzoek blijkt dat met name in de groep 75 jaar en ouder eenzaamheid snel stijgt. Probleem is dat het moeilijk is de mensen die het betreft in beeld te krijgen. Via preventieve huisbezoeken (75+ dienst) probeert de gemeente deze doelgroep zo goed mogelijk te bereiken en de problemen bespreekbaar te maken.

4.5 Conclusies en aanbevelingen

Gezien de vergrijzing kan een toename van het gebruik van welzijnsvoorzieningen worden verwacht. Als in de toekomst ouderen en zorgvragers langer zelfstandig blijven wonen, neemt het risico op sociaal isolement toe.

In het kader van de WMO wordt gezocht naar samenhang tussen wonen, welzijn en zorg. In dit kader heeft het welzijnswerk een preventieve functie. Via het welzijnswerk kunnen burgers immers langer actief blijven en nemen zij actief deel aan de samenleving.

In de fase dat er meer zorg nodig is, heeft het welzijnswerk de functie om vereenzaming tegen te gaan, om ouderen te adviseren bij het aanvragen van hulp en het op elkaar afstemmen van diensten.

Naar verwachting vervult de individuele ouderenadviseur (zie punt 4.3.2) in de toekomst een spilfunctie bij het stimuleren en faciliteren van zelfredzaamheid. Ook de inzet van vrijwilligers en mantelzorgers speelt een belangrijke rol.

Aanbevelingen:

- De gemeente zorgt voor een goede informatievoorziening over het aanbod van de welzijnsvoorzieningen; de Informatiepunten in de dorpen kunnen hierin een belangrijke rol spelen.

- De gemeente onderzoekt in samenwerking met de welzijnsstichtingen of de (welzijns)voorzieningen beter op elkaar afgestemd kunnen worden.
- De gemeente stimuleert in overleg met de welzijnsstichtingen en de zorginstellingen het gezamenlijk gebruik van maaltijden (open eettafels).
- De gemeente ontwikkelt in overleg met de welzijnsstichtingen een “plan van aanpak” om vereenzaming onder ouderen tegen te gaan.

5 Zorg

5.1 Inleiding

Ouderen blijven steeds langer thuis wonen, ook als zij zorg nodig hebben. Daarom dient de zorg zoveel mogelijk in de woonomgeving van de cliënt te worden verleend. Het principe zou moeten zijn: zorg thuis of zo dicht mogelijk bij huis. Een goede spreiding van de zorgvoorzieningen is daarom van groot belang. Het is ook van groot belang dat ouderen op de hoogte zijn van de algemene voorzieningen, er moet dan ook veel aandacht zijn voor het geven van gerichte informatie en advies.

5.2 Ontwikkelingen en trends

De toenemende vergrijzing leidt tot een toenemende vraag naar zorg. Er komt een grote groep ouderen die zorgafhankelijk is. Er zal steeds meer druk ontstaan op de mantelzorg en op de zorg zelf. Maar de vergrijzende samenleving heeft ook een andere kant. Voor een grote groep ouderen neemt de koopkracht toe. Zij hebben meer te besteden aan wonen en zorg en kunnen zelf hun zorg inkopen en zullen eisen stellen aan de kwaliteit. Wat echter niet mag worden vergeten is dat er altijd een groep ouderen blijft die minder te besteden heeft. Deze groep blijft hulp nodig hebben. Te denken valt hierbij aan oudere allochtonen of aan mensen met een pensioenbreuk of onvolledige pensioenopbouw.

Ouderen willen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen. Dit vraagt om een andere organisatie van de zorg, de overgang van intra- naar extramuralisering. Dit sluit aan bij het streven van het rijk om grootschalige instellingen om te bouwen naar een meer gevarieerd en vooral kleinschaliger aanbod.

De organisatie van de zorg is in beweging. Een ingrijpende herziening van het zorgstelsel is al in gang gezet. Gemeente en zorgkantoor zijn straks beide financiers voor belangrijke onderdelen van de zorgsector.

Een deel van de zorg, die nu nog uit de AWBZ wordt gefinancierd, zal tot het domein van de WMO gaan behoren. Dit moet resulteren in maatwerk, waarbij volgens de WMO het uitgangspunt is dat burgers in eerste instantie zelf verantwoordelijk zijn om een oplossing voor hun problemen te zoeken. Voor een groot aantal voorzieningen kunnen burgers een beroep doen op de zorgverzekeraar, maar als dat niet lukt moet een beroep worden gedaan op naasten. Pas daarna komt de gemeente in beeld. In het belang van de burger staat de zelfredzaamheid hierbij voorop.

5.3 Lokale situatie

Ouderen willen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen. De ouderen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug vormen hierop geen uitzondering. Om ouderen deze mogelijkheid te bieden moet er zo veel mogelijk zorg thuis geboden kunnen worden. Huishoudelijk hulp speelt daarin een belangrijke rol.

Maar ook aanpassingen aan de woning of het verstrekken van bepaalde voorzieningen helpen de ouderen bij het zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen.

Huishoudelijke hulp

Voor de aanbesteding van de huishoudelijke hulp heeft de gemeente Utrechtse Heuvelrug gekozen voor het "Zeeuws model". Dat betekent dat de inwoners veel keuzevrijheid hebben en dat de gemeente heeft geselecteerd op kwaliteit en niet op prijs (met vast prijsstelling). Kwaliteit betekent professionaliteit van de hulpverlener en continuïteit in de vertrouwensrelatie tussen hulpverlener en hulpontvanger. In vergelijking met de rest van Nederland vindt er in onze gemeente een heel geleidelijke verschuiving plaats van huishoudelijke hulp 2 (HH2) naar huishoudelijke hulp 1 (HH1). In onderstaande tabel is af te lezen voor hoeveel personen (één- en meerpersoonsleefeenheden) in 2007 een beschikking voor huishoudelijke hulp is afgegeven.

Leefeenheid	65-	65+	Totaal
Eenpersoonsleefeenheid	212	581	793
Meerpersoonsleefeenheid	28	177	205
Totaal	193	674	998

(Bron: Centraal Administratie Kantoor (CAK))

Voorzieningen en woningaanpassingen

Ouderen die slecht ter been zijn en moeite hebben om zich binnen of buiten de woning te verplaatsen kunnen in aanmerking komen voor bepaalde voorzieningen. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om een rolstoel (elektrisch of handbewogen), een scootmobiel of voorzieningen in huis of in de douche. In sommige gevallen kan ook sprake zijn van woningaanpassingen.

In onderstaande tabel is af te lezen hoeveel voorzieningen er op dit moment zijn verstrekt.

Voorziening	Aantal	Voorziening	Aantal
Scootmobielen	349	Werk-/trippelstoel	1
Elektrische rolstoelen	64	Douche-/toiletstoelen	157
Duwrolstoelen	54	Fietsen	54
Aandrijfunit elektrisch	9	Tillift	5
Handbewogen rolstoelen	614	Overige voorzieningen	14

(Bron: Harting-Bank B.V., Utrecht)

De gemeente Utrechtse Heuvelrug kent een ruim aanbod aan diensten op het gebied van de 1^e lijnszorg, zoals: huisartsen, maatschappelijk werk, fysiotherapeuten, ergotherapeuten, eerste lijns psychologen, diëtisten, apothekers en tandartsen. Een nadere beschrijving van deze diensten is terug te vinden in de nota lokaal gezondheidsbeleid waar de gemeente op dit moment aan werkt. Ouderen zijn een belangrijke doelgroep binnen de gezondheidszorg en de conclusies en aanbevelingen uit deze nota lokaal gezondheidsbeleid zijn voor het ouderenbeleid van groot belang. De gemeente Utrechtse Heuvelrug kent ook een groot aanbod aan zorgvoorzieningen voor ouderen. Het merendeel van deze voorzieningen wordt gesubsidieerd en onder verantwoordelijkheid van de gemeente, georganiseerd en uitgevoerd door de welzijnsstichtingen. Bij zorgvoorzieningen moet worden gedacht aan: voorlichting, informatie en advies (Wzw-loketten), personenalarmering, maaltijdvoorziening, maar ook mantelzorgondersteuning, intramurale zorg, kerken en seniorenonderzoek. Hieronder een korte toelichting op deze voorzieningen.

Voorlichting, informatie en advies

In het hoofdstuk welzijn, onderdeel 4.3.2, is de informatie en adviesfunctie al genoemd. Voor nadere toelichting wordt daarom verwezen naar dit onderdeel.

Personenalarmering

De personenalarmering maakt het mogelijk dat ouderen langer verantwoord zelfstandig kunnen blijven wonen. Ouderen kunnen vallen, angstig zijn vanwege pijnklachten of zich onveilig voelen. Voor deze situaties is personenalarmering ontwikkeld. Met een druk op de knop wordt zo snel mogelijk hulp geboden. Dit geeft een veilig gevoel. De personenalarmering is in de dorpen verschillend geregeld, in het ene dorp wordt deze voorziening bijvoorbeeld geregeld door het verzorgingshuis en in het andere dorp door de welzijnsstichting. Belangrijk is dat de achterwacht (alarmopvolging) goed geregeld is. Dit biedt ook efficiencyvoordelen. De gemeente dient zich hier de komende tijd met de betreffende organisaties over te beraden.

Maaltijdvoorziening

De maaltijdvoorziening in Driebergen-Rijsenburg wordt verzorgd door de Stichting Welzijn Driebergen-Rijsenburg en in Maarn door de Stichting Welzijn Utrechtse Heuvelrug. In Amerongen wordt de maaltijdvoorziening verzorgd door de Algemene Hulpdienst en in Leersum en Doorn door aparte stichtingen. Er wordt gewerkt met vrijwilligers die dagelijks een warme maaltijd bezorgen bij mensen (voor het grootste deel zorgbehoevenden) die niet in een zorginstelling verblijven. Het persoonlijk contact met de bezorgers heeft naast een belangrijke signaleringsfunctie ook een sociale functie. De zorgbehoevenden ervaren de bezorging van de maaltijden vaak ook als een verzetje. In de bezorging van de maaltijden is de laatste tijd wel verandering gekomen. Tot voor kort werden de (warme) maaltijden nog dagelijks bezorgd, maar met de komst van de “koelvers maaltijden” worden deze vaak voor meerdere dagen tegelijk bezorgd. De bezorger komt dus minder vaak aan de deur, waardoor het persoonlijk contact minder frequent is geworden. Daarentegen hebben de bezorgers op de momenten dat zij aan de deur komen wel meer tijd en aandacht voor de mensen. De maaltijden worden nu immers koud bezorgd en de angst dat de andere maaltijden koud worden, is er niet meer. De gemeente streeft naar een uniforme regeling voor de maaltijdvoorziening.

Mantelzorgondersteuning

Steeds meer ouderen, ook in de gemeente Utrechtse Heuvelrug, hebben de wens om zo lang mogelijk thuis te blijven wonen. Veel van hen zijn daarbij aangewezen op hulp of zorg van een partner, familie, kennissen, burens of vrienden. Deze zorg, mantelzorg, is één van de fundamenten van de zorg in Nederland en in de gedachte van de civil society, waar de WMO ook in past, is deze bovendien onmisbaar. Mantelzorgers hebben in de regel veel voldoening van hun inspanningen, maar voor velen is het ook een zware taak. Maatschappelijke ontwikkelingen als vergrijzing, toenemende arbeidsparticipatie en veranderende netwerken, staan haaks op de toenemende vraag naar mantelzorg. Er zijn dan ook goede ondersteuning en randvoorwaarden nodig voor mantelzorgers om hun werk te kunnen (blijven) doen. Er moet ook aandacht zijn voor situaties waarin de mantelzorger plots wegvalt (acute opvang), bijvoorbeeld door ziekte of een ongeval. In dat geval zou een beroep moeten kunnen worden gedaan op een vervangend mantelzorger.

In de gemeente Utrechtse Heuvelrug zijn lokale steunpunten mantelzorg die allen zijn ondergebracht bij het welzijnswerk. Het aantal uren dat de beroepskrachten nu besteden aan mantelzorgondersteuning bedraagt in totaal 12 uur per week voor de dorpen Amerongen, Overberg, Leersum, Doorn, Maarn en Maarsbergen en 6 uur voor Driebergen-Rijsenburg. Volgens de welzijnsstichtingen is dit aantal veel te gering.

Uitbreiding en versterking wordt zeker wenselijk geacht om alle doelstellingen van het steunpunt mantelzorg te kunnen verwezenlijken. Belangrijk is dat in ieder dorp een lokaal steunpunt blijft: een plek in de buurt waar mantelzorgers naar toe kunnen voor informatie en advies op maat. In 2008 worden de bestaande faciliteiten op het gebied van mantelzorgondersteuning en vrijwillige thuiszorg gecontinueerd in afwachting van de nota mantelzorgondersteuning, die in voorbereiding is.

Intramurale zorg

Voor ouderen die niet meer zelfstandig kunnen wonen en aangewezen zijn op intramurale zorg zijn er in de gemeente Utrechtse Heuvelrug een groot aantal verzorgings- en verpleeghuizen. Ook is er voldoende ruimte voor dagopvang. Voor ouderen die tijdelijke opvang nodig hebben, bijvoorbeeld de eerste periode na een ziekenhuisopname, zijn er ook voldoende opvangmogelijkheden, de zogenaamde "noodbedden", maar hierbij ontbreekt het nog wel eens aan communicatie over waar opvang beschikbaar is. Voor partners of familieleden die betrokken zijn bij de oudere die opgenomen is en ver weg wonen zou een goede opvang geregeld moeten worden.

Kerken

Kerken zijn in onze gemeente, net als de ouderenbonden, ook actief op de terreinen van welzijn en zorg. Zij spelen een belangrijke rol bij de informele zorg en blijken hierin een belangrijk deel voor hun rekening te nemen. Inwoners die zich om principiële redenen niet willen laten helpen door een kerkgemeenschap geven aan moeite te hebben met het vinden van alternatieven (*bron: vraag- en aanboddocument Wmo*).

Seniorenonderzoek

In navolging van het seniorenonderzoek in 2001 heeft de GGD Midden Nederland in het najaar van 2006 een gezondheidsenquête (Senioren in Beeld) gehouden onder zelfstandig wonende ouderen van 65 jaar en ouder in de regio. In de nota lokaal gezondheidsbeleid wordt verder op de uitkomsten van het onderzoek ingegaan. Voorlopige aandachtspunten die voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug naar voren zijn gekomen, zijn: psychische problematiek en eenzaamheid, overgewicht (voeding en bewegen), valpreventie en mobiliteitsbeperkingen en ondersteuning bij klussen en administratie. Met de GGD is de afspraak gemaakt dat zij rond de voorlopige aandachtspunten concept aanbevelingen maakt. De aanbevelingen zullen worden verwerkt in de nota lokaal gezondheidsbeleid.

Niet alle dorpen kennen, zoals duidelijk mag zijn, dezelfde voorzieningen en soms zijn deze anders georganiseerd. Uitbreiding van de voorzieningen naar alle dorpen of een betere afstemming hiervan moet de komende periode onderzocht worden.

5.4 Kansen en bedreigingen

In de gemeente Utrechtse Heuvelrug is de 1^e lijns zorg over het algemeen goed georganiseerd. Uitzondering hierop is de bereikbaarheid van de huisartsen in de avonduren en weekends, deze laat vaak nog te wensen over. Om de bereikbaarheid te verbeteren is de gemeente met de huisartsen in gesprek over onder andere het instellen van een avondspreekuur. Een avondspreekuur komt deels tegemoet aan de voor onze inwoners grote afstand tot de huisartsenpost in de avonduren. Voor inwoners van onze gemeente is het soms ook onduidelijk tot welke huisartsenpost zij zich kunnen wenden, omdat inwoners van de dorpen Amerongen, Leersum en Overberg zijn aangewezen op de huisartsenpost in Ede en de inwoners van de dorpen Doorn, Driebergen-Rijsenburg, Maarn en Maarsbergen aangewezen zijn op de huisartsenpost in Zeist. De huisartsenpost in Ede is met de regiotaxi moeilijk bereikbaar, omdat deze post niet tot het vervoersgebied van de regiotaxi behoort.

Een huisartsenpost op één locatie, binnen de regio van de regiotaxi, voor de hele gemeente heeft vooral voor ouderen de voorkeur. Deze onderwerpen worden verder uitgewerkt in de nota lokaal gezondheidsbeleid.

In de gemeente is een groot aanbod aan zorgvoorzieningen, die veelal worden gesubsidieerd door de gemeenten en georganiseerd en uitgevoerd worden onder verantwoordelijkheid van de welzijnsstichtingen. Onderzocht moet worden of deze voorzieningen beter op elkaar afgestemd kunnen worden.

Er zijn in de gemeente een groot aantal verzorgings- en verpleeghuizen en voldoende mogelijkheden voor dagopvang. Door de extramuralisering zal het aantal plaatsen in verzorgingshuizen en andere instellingen de komende jaren mogelijk afnemen. Daarentegen zal de behoefte aan nieuwe vormen van wonen met zorg toenemen. Uit onderzoek in het kader van de Woonvisie Utrechtse Heuvelrug is gebleken dat veel instellingen binnen de gemeente hun intramurale plaatsen al aan het afbouwen zijn en omzetten naar vormen van verzorgd wonen.

In de gemeente Utrechtse Heuvelrug is een krapte op de woningmarkt, dus veel vraag en weinig aanbod. Daardoor dreigen bepaalde groepen tussen wal en schip te raken. Eén van deze doelgroepen zijn de medewerkers die in onze gemeente in de zorg werkzaam zijn. Voor hen zijn vaak niet de juiste woningen met de juiste prijsstelling te verkrijgen. Dit kan er toe leiden dat er te weinig mensen voor zorg in onze gemeente beschikbaar zijn. Volgens het Economisch Beleidsplan 2007-2020 is namelijk 20% van onze beroepsbevolking in de zorg en welzijn werkzaam en vormt zij daarmee de grootste sector binnen de werkgelegenheid in Utrechtse Heuvelrug.

Mantelzorg is, zoals gezegd, één van de fundamenten van de zorg in Nederland. Het is dan ook belangrijk dat er voldoende ondersteuning is voor degenen die deze hulp verlenen. Er moet voldoende herkenning en erkenning zijn van de mantelzorger en hij of zij moet eenvoudig aan kunnen kloppen voor informatie en advies. De mantelzorger moet ook voor praktische ondersteuning (bijv. respijtzorg) een beroep kunnen doen op hulp.

5.5 Conclusies en aanbevelingen

Uitgangspunt voor het beleid is dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen en deel kunnen nemen aan het maatschappelijk leven. Dit impliceert dat aandacht wordt gegeven aan de gezondheid van de ouderen en dat, waar nodig, aanvullende voorzieningen worden geboden. De combinatie van wonen en zorg wordt daarin steeds belangrijker.

Als mensen langer zelfstandig willen blijven wonen is het van belang dat zorgvoorzieningen als huisarts, tandarts, apotheek en algemeen maatschappelijk werk aanwezig zijn in de nabije omgeving of gemakkelijk met het openbaar vervoer te bereiken zijn. Voor ouderen die (zwaardere) zorg nodig hebben, moet zorg aan huis geregeld kunnen worden.

Voor de ouderen die niet langer zelfstandig kunnen blijven wonen zijn voldoende verzorgings- of verpleeghuizen en dagopvang binnen de gemeente beschikbaar, maar de vraag naar intramurale plaatsen neemt af en wordt verdrongen door de vraag naar kleinschalige vormen van wonen met zorg.

Het is belangrijk dat er een goede balans is tussen professionele zorg en de mogelijkheden om mantelzorg te kunnen bieden. Om te voorkomen dat mantelzorgers overbelast raken is naast adequate professionele zorg ook goede ondersteuning van de mantelzorgers zelf nodig. De ondersteuning van de mantelzorgers (en vrijwilligers) is een belangrijk onderdeel in de Wet maatschappelijke ondersteuning.

De gemeente werkt op dit moment aan een nota mantelzorgondersteuning waar deze onderwerpen aan de orde komen. Aan de hand van deze nota kan de gemeente in overleg met de welzijnsinstellingen een plan van aanpak maken ter verbetering van mantelzorgondersteuning en vrijwillige zorg, waarbij de relatie tussen beroepsmatige zorg en mantelzorg extra aandacht krijgt.

Aanbevelingen:

- De gemeente zorgt voor een goede informatievoorziening over het aanbod van zorgvoorzieningen; de Informatiepunten in de dorpen kunnen hierin een belangrijke rol spelen.
- De gemeente onderzoekt in samenwerking met de welzijnsstichtingen en zorgaanbieders of de (zorg)voorzieningen beter op elkaar afgestemd kunnen worden.
- De gemeente onderzoekt of de bereikbaarheid van de huisartsen verbeterd kan worden, bijvoorbeeld door het instellen van een avondspreekuur (loopt al).
- De gemeente stelt in overleg met de welzijnsstichtingen een plan van aanpak op ter verbetering van mantelzorgondersteuning en vrijwillige zorg, waarbij de relatie tussen beroepsmatige zorg en mantelzorg extra aandacht krijgt.
- De gemeente beziet in overleg met de zorginstellingen hoe de communicatie rondom acute opvang van ouderen verbeterd kan worden.
- De gemeente streeft naar een uniforme regeling (opzet) voor de maaltijdvoorziening.

6 Werk en inkomen

6.1 Inleiding

Uit onderzoek blijkt dat de economische positie van ouderen de laatste jaren sterk is verbeterd. Steeds meer ouderen zijn hoger opgeleid en verkeren in een gunstige economische positie. Hoewel deze tendens zich in de toekomst verder doorzet, zal er altijd een groep ouderen zijn met een laag inkomen. Om armoede en sociale uitsluiting van deze ouderen te voorkomen neemt de gemeente maatregelen in de vorm van inkomensondersteunende voorzieningen en maatschappelijke ondersteuning. Hierbij kan onder andere worden gedacht aan kwijtschelding van gemeentelijke belastingen, een minimafonds en het vergroten van de benutting van deze inkomensondersteunende voorzieningen door gerichte informatie. De kerken kunnen hierbij ook een belangrijke rol vervullen.

6.2 Ontwikkelingen en trends

Nederland vergrijst in 2020 wordt verwacht dat 1 op de 5 Nederlanders 65 jaar of ouder is, in 2040 zelfs 1 op de 4. In Utrechtse Heuvelrug is de verwachting dat in 2020 al 1 op de 4 inwoners 65 jaar of ouder is en in 2030 zou dat bijna 1 op de 3 inwoners zijn. Voor 2040 zijn op dit moment geen gegevens bekend. De vergrijzing brengt met zich mee dat de AOW door steeds minder werkenden moet worden opgebracht. Om de oudedagsvoorziening op langere termijn te kunnen financieren zal ook de arbeidsparticipatie van ouderen moeten worden vergroot. Opeenvolgende kabinetten hebben daartoe een ouderenbeleid gevoerd in lijn met de in Europa afgesproken doelstellingen. In het regeerakkoord van het kabinet Balkenende IV zijn specifieke afspraken gemaakt om de arbeidsparticipatie van ouderen tot de leeftijd van 65 jaar te vergroten. Daarnaast moet gemeld worden dat een aantal ouderen na hun pensionering vrijwilligerswerk verrichten. Veel ouderen hebben tijdens hun werkzame leven pensioen opgebouwd. Zij krijgen dit bedrag uitgekeerd bovenop hun AOW uitkering. Toch zijn er ook een aantal ouderen die moeite hebben om rond te komen, omdat zij alleen een AOW of ANW-uitkering (Algemene Nabestaanden Wet) hebben met soms een klein pensioen. Te denken valt hierbij aan de grote groep allochtone ouderen. Niet-westerse allochtonen hebben aanzienlijk vaker een laag inkomen dan autochtone huishoudens. In 2003 ligt het percentage lage inkomens op bijna 29%, dat is 3,5 maal zo hoog als dat van autochtonen. Voor 65-plussers ligt het percentage personen met een laag inkomen juist lager dan gemiddeld. In 2003 hadden 55.000 allochtone huishoudens met een hoofdkostwinner van 55 jaar of ouder een laag inkomen. Geringe pensioenopbouw door het op latere leeftijd instromen op de Nederlandse arbeidsmarkt is een van de oorzaken van het grote aandeel lage inkomens onder niet-westerse allochtone ouderen. Daarnaast vonden deze mensen vaak werk in laaggeschoolde en daarmee laagbetaalde banen.

Het kabinet is van mening dat een evenwichtige inkomensverdeling een belangrijke voorwaarde is voor maatschappelijke samenhang. Ouderen moeten financieel voldoende toegerust zijn om een zelfstandig leven te kunnen blijven leiden ook als arbeid geen bron van inkomsten meer is.

6.3 Lokale situatie

Een groot aantal ouderen in onze gemeente kent geen financiële problemen, maar uit onderzoek van de GGD Midden-Nederland ("Rapport Senioren in Beeld 2006") blijkt dat er ook een groep ouderen is, van geschat 14%, die alleen AOW ontvangen. Van deze groep heeft 40% aangegeven enige of grote moeite te hebben om financieel rond te komen. Het onderzoek heeft zich overigens gericht op ouderen in de leeftijd van 65 jaar en ouder en dus niet vanaf 55 jaar en ouder.

De (oudere) inwoners van onze gemeente met problemen rondom het inkomen kunnen gebruik maken van een aantal voorzieningen zoals:

- kwijtschelding gemeentelijke belastingen;
- bijzondere bijstand (via RSD Zeist);
- minimabeleid, een onderdeel van het minimabeleid is het verstrekken van een bijdrage ad € 100,- per persoon, per jaar aan 65+ers en chronisch zieken met een inkomen tot 110% van de bijstandsnorm;
- een bijdrage voor deelname aan het sociaal-maatschappelijk verkeer van € 90,- per persoon, per jaar voor inwoners met een inkomen tot 110% van de bijstandsnorm;
- een bijdrage van € 240,- per persoon, per jaar voor deelname aan een collectieve ziektekostenverzekering voor inwoners met een inkomen tot 110% van de bijstandsnorm;
- incidentele acties zoals onlangs het verstrekken van een pakket spaarlampen ter waarde van € 50,- aan de minima.

6.4 Kansen en bedreigingen

In de praktijk blijkt dat een aantal ouderen onvoldoende gebruik maakt van de mogelijkheden tot inkomensondersteuning. Een goede voorlichting is van groot belang. De Wzw-loketten en de in alle dorpen actieve preventieve bezoeken dienst 75+, georganiseerd door de welzijnsstichtingen, kunnen hierin een belangrijke rol vervullen.

Om meer hergebruik te realiseren, heeft de gemeente een overeenkomst met kringloopwinkels. De kringloopwinkels halen herbruikbare goederen op en verkopen deze tegen minimale prijzen. De goederen mogen gebruikssporen vertonen maar geen scheuren, beschadigingen of duidelijke slijtplekken. Naast de genoemde kringloopwinkels is er ook een kringloopproject in het dorp Amerongen in het dorp Leersum en in het dorp Doorn (de 1-euro winkel). Kringloopwinkels zijn in opkomst en voorzien in een grote behoefte.

6.5 Conclusies en aanbevelingen

De economische positie van ouderen is de laatste jaren sterk verbeterd. Hoewel deze tendens zich in de toekomst verder doorzet, zal er altijd een groep ouderen zijn met een laag inkomen. Om armoede en sociale uitsluiting van deze ouderen te voorkomen neemt de gemeente maatregelen in de vorm van inkomensondersteunende voorzieningen. Bijvoorbeeld kwijtschelding van gemeentelijke belastingen, een minimafonds en bijzondere bijstand.

Uit de praktijk blijkt dat ouderen onvoldoende gebruik maken van de mogelijkheden van deze inkomensondersteunende voorzieningen. Een goede voorlichting is van groot belang.

Aanbevelingen:

- De gemeente onderzoekt welke inkomensondersteunende voorzieningen nodig zijn om armoede en uitsluiting van ouderen te voorkomen.
- De gemeente blijft de mogelijkheden voor financiële ondersteuning actief onder de aandacht van ouderen brengen.

7 Mobiliteit

7.1 Inleiding

Voorzieningen als openbaar vervoer en collectief vraagafhankelijk vervoer, als de regiotaxi en belbus zijn voor ouderen, en met name voor ouderen met een functiebeperking, belangrijk met het oog op hun zelfredzaamheid. Deze voorzieningen dienen in de directe omgeving van ouderencomplexen en wijken waar veel ouderen wonen bereikbaar te zijn. Zij dienen qua beschikbaarheid en kwaliteit dan ook permanente aandacht te krijgen.

Naast voornoemde voorzieningen is het voor ouderen ook belangrijk dat zij zich binnen de dorpen goed kunnen verplaatsen: per auto, fiets of te voet. De voorzieningen moeten hier dan ook op worden afgestemd.

7.2 Ontwikkelingen en trends

Mobiliteit is een belangrijke voorwaarde voor maatschappelijke participatie en tegengaan van sociaal isolement. Gezondheid bepaalt in sterke mate op welke wijze ouderen zich verplaatsen.

De komende generatie ouderen zal in toenemende mate voor de eigen mobiliteit kunnen zorgen, omdat zij een auto tot hun beschikking hebben. Toch blijft altijd een deel van de inwoners voor hun vervoer afhankelijk van openbare vervoersvoorzieningen of de goodwill van anderen.

De “nieuwe” ouderen beschikken over het algemeen over meer financiële middelen dan de huidige generatie ouderen. Waar kwaliteitsverbetering van het openbaar vervoer (mogelijk) tot prijsverhoging aanleiding zal geven, hoeft dit op grond van die verbeterde inkomenspositie niet op voorhand een bezwaar te zijn. Uit onderzoek blijkt ook dat de ouderen best meer willen betalen voor het openbaar vervoer, als dit beter is toegesneden op hun wensen.

Het aantal ouderen met rollators en e mobielen neemt sterk toe. De trottoirs zijn vaak onvoldoende berekend op deze (bredere) hulpmiddelen. De inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte zijn belangrijk voor de toegankelijkheid van deze ruimte. Ouderen moeten zich veilig kunnen voelen. Een slecht toegankelijke leefomgeving kan leiden tot afhankelijkheid en sociale uitsluiting.

7.3 Lokale situatie

Individuele vervoersmogelijkheden

Het is van belang dat ouderen zo lang mogelijk gebruik kunnen blijven maken van individuele vervoersmogelijkheden. Zeker binnen de dorpen zou gestimuleerd moeten worden dat verplaatsingen zo veel mogelijk lopend of met de fiets worden gedaan om bewegen en gezondheid te bevorderen. Afhankelijk van de mogelijke mobiliteitsbeperkingen kunnen mensen gebruik maken van hulpmiddelen als rollators en scootmobiel. Verkeersveiligheid en sociale veiligheid zijn belangrijks

aspecten waarop ouderen beoordelen of en hoe zij zich verplaatsen. Het lopen en fietsen dient vanuit zowel het milieuoogpunt als uit gezondheidsoogpunt te worden gepromoot.

Openbaar vervoer

De lage bevolkingsdichtheid en het grote geografische oppervlak van de gemeente Utrechtse Heuvelrug maken dat het reizigersaanbod voor het openbaar vervoer beperkt is. Gevolg is een beperkte beschikbaarheid van het reguliere openbaar vervoer. Het huidige openbaar vervoer concentreert zich vooral op de N225. De dorpen langs deze N225 zijn onderling goed met het openbaar vervoer verbonden. Plaatsen zoals Zeist en Utrecht zijn met het reguliere openbaar vervoer goed te bereiken. Op andere locaties vergroot het beperkte aanbod van het openbaar vervoer echter de behoefte aan individuele vervoersmogelijkheden. Het is wenselijk om beter openbaar vervoer te hebben tussen de dorpen Maarn en Maarsbergen en de andere dorpen van onze gemeente.

Regiotaxi Eemland-Heuvelrug

Regiotaxi Eemland-Heuvelrug is openbaar vervoer van “deur tot deur” voor iedereen die zelfstandig (of met begeleiding) kan reizen. Dus ook voor mensen die gebruik maken van een rolstoel of scootmobiel. Voor het vervoer worden personenauto's en (rolstoel)busjes ingezet.

Regiotaxi Eemland-Heuvelrug rijdt iedere dag tussen 06.00 uur en 24.00 uur in de gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Leusden, Nijkerk, Soest, Utrechtse Heuvelrug, Wijk bij Duurstede en Woudenberg. Uitbreiding van vervoer na 24.00 uur wordt wenselijk geacht.

Het systeem werkt met reiszones, bekend van het openbaar vervoer. Reizen voor het regiotarief kan voor maximaal vijf zones. Vanaf de zesde zone gelden aangepaste prijzen. Een reis moet beginnen of eindigen in één van de deelnemende gemeenten.

Mensen met een handicap (indien WVG-gerechtigd) en ouderen kunnen, mogelijk in aanmerking komen voor een vervoersindicatie, waarmee zij tegen een lager tarief kunnen reizen. Voor het aanvragen van een indicatie moet contact worden opgenomen met het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ). Gebruik van de regiotaxi is niet in alle situaties een goed alternatief, denk hierbij aan dokters- of ziekenhuisbezoek, waarbij niet gewacht kan worden tot het einde van het consult of de behandeling. In verband met late gunning van het regiotaxivervoer door de provincie heeft de nieuwe vervoerder weinig tijd gehad om het nieuwe systeem voor de dienstverlening op tijd klaar te hebben. Dit heeft begin van 2007 tot de nodige problemen geleid. De dienstverlening is inmiddels verbeterd, maar verdient wel de nodige aandacht.

Bovenregionaal vervoer

Voor ouderen of mensen met een functiebeperking is er een mogelijkheid om buiten de regio (bovenregionaal) gebruik te maken van taxivervoer Valys. Valys is bedoeld voor sociaal recreatieve uitstapjes buiten de regio met een maximum van 750 kilometer per jaar. Dit maximum kan eventueel worden verhoogd tot maximaal 2250 kilometer per jaar, maar dan moet er wel sprake zijn van een heel bijzondere situatie. Voor dit vervoer is een indicatie vereist in de vorm van:

- een bewijs van de gemeente dat recht bestaat op WMO-vervoer (regiotaxi);
- een bewijs van de gemeente dat recht bestaat op een WMO-rolstoel of scootmobiel;
- een gehandicaptenparkeerkaart van de gemeente;
- of een OV-begeleiderskaart.

Met Valys kan een reis worden geboekt van deur tot deur, of als aanvulling op de reis met openbaar vervoer. Valys is een oplossing op plaatsen waar het openbaar vervoer minder handig is. Bij reservering kan aangegeven worden of er een rolstoel of scootmobiel wordt meegenomen.

Belbus

Naast het reguliere aanbod van openbaar vervoer, regiotaxi en Valys kunnen ouderen in de dorpen Driebergen-Rijsenburg, Doorn, Maarn en Maarsbergen gebruik maken van de belbus. De belbus is bestemd voor ouderen en minder validen voor bezoek aan bijvoorbeeld winkelcentra, markt of dagopvang. De bus kan ook ingezet worden voor groepsactiviteiten. Met de belbus kunnen ouderen van “stoel tot stoel” begeleid worden. De belbus is eigendom van de Stichting Welzijn Utrechtse Heuvelrug die het project ook uitvoert. Ongeveer 25 chauffeurs en rijders en zo’n 10 planners zijn dagelijks in de weer om de belbus te laten rijden.

De belbus wordt gedeeltelijk benut om personen van en naar de dagopvang in Sparrenheide in Driebergen-Rijsenburg en Trompstaete in Maarn te vervoeren. Via de AWBZ ontvangen Sparrenheide en Stichting Rijnheuvel (Trompstaete) een vergoeding voor dit vervoer en financieren zij hiermee mede de bus.

Uit cijfers van de Stichting Welzijn Utrechtse Heuvelrug wordt duidelijk dat er goed gebruik wordt gemaakt van de belbus. In 2007 zijn er particulier 4.625 ritten uitgevoerd en 2.108 ritten voor Sparrenheide en 396 ritten voor Stichting Rijnheuvel. In totaal zijn er in 2007 dus 7.129 ritten uitgevoerd. De verwachting is dat het gebruik van de belbus in de toekomst alleen maar zal toenemen. De Stichting Welzijn Utrechtse Heuvelrug wil onderzoeken of de belbus ook voor Leersum, Amerongen en Overberg ingezet kan worden. Voor de uitvoering van dit project wil zij de huidige belbus inzetten. Deze bus is al enige tijd “afgeschreven”, maar voldoet nog wel enige tijd bij minder intensief gebruik. Voor Driebergen-Rijsenburg, Doorn, Maarn en Maarsbergen wil de stichting een nieuwe belbus aanschaffen, deels met eigen middelen en deels met subsidie van de gemeente, tot een bedrag van € 25.000,-. De gemeente heeft hier (vanuit het verleden) een reservering voor opgenomen.

Boodschappenplusbus

Een nieuw project is de boodschappenplusbus. Het project is in september 2007 van start gegaan in het dorp Driebergen-Rijsenburg. De functie van de bus is: het onder begeleiding gezamenlijk doen van boodschappen, winkelen, dagje uit, mensen uit hun isolement te halen en de zelfredzaamheid te bevorderen. De boodschappenplusbus heeft een lift voor rolstoelgebruikers. De bus haalt mensen thuis op en er is een vrijwilliger aanwezig die zonnig helpt bij het in- en uitstappen, de boodschappen draagt of de rolstoel duwt. De boodschappenplusbus heeft een duidelijk andere functie dan de belbus. De bus biedt begeleiding en vervoer naar winkels en activiteiten met aansluitend een kopje koffie. De bus is meer bedoeld als sociale activiteit en om mensen uit hun isolement te halen.

De boodschappenplusbus is een initiatief van de Stichting Welzijn Driebergen-Rijsenburg en de Stichting Welzijn Wijk bij Duurstede. Het gebruik van de bus is het eerste jaar gratis, daarna moet de exploitatie van de bus door beide stichtingen worden overgenomen. De kosten van de bus worden geraamd op € 18.000,- per jaar.

De bedoeling is dat dit project in de nabije toekomst wordt uitgebreid naar de andere dorpen als daar voldoende animo voor is en er dekking kan worden gevonden voor de kosten.

Algemene/vrijwillige hulpdienst

Ouderen die slecht ter been zijn en begeleiding nodig hebben kunnen voor vervoer vaak ook een beroep doen op de algemene- of vrijwillige hulpdiensten, die in alle dorpen actief zijn en in de meeste gevallen worden uitgevoerd door de welzijnsstichtingen. Vrijwilligers rijden betrokkene dan met eigen auto naar de plaats van bestemming. Voor deze dienstverlening hoeft de oudere alleen de benzinekosten te betalen.

Eigen vervoer van instellingen

De zorginstellingen en bijvoorbeeld ook instellingen als het Rode Kruis beschikken vaak ook zelf over vervoersvoorzieningen voor hun bewoners. Op dit moment is niet duidelijk welke voorzieningen er

allemaal zijn en welke spelregels er gelden om daar gebruik van te kunnen maken. Hier moet nader onderzoek naar worden gedaan om een compleet beeld te verkrijgen.

Handy-Car(e)

Op initiatief van de Stichting Seniorenplatform Utrechtse Heuvelrug zijn op 11 plaatsen in de gemeente duw-rolstoelen geplaatst, onder andere bij dorpshuizen en begraafplaatsen. De rolstoelen kunnen worden gebruikt door mensen die slecht ter been zijn.

Toegankelijkheidsonderzoek

De gemeente werkt op dit moment aan een toegankelijkheidsonderzoek. De verwachting is dat dit onderzoek in juni 2008 gereed zal zijn. Het onderzoek moet antwoord geven op de vraag hoe het gesteld is met de toegankelijkheid van ongeveer 150 locaties in onze gemeente voor bijvoorbeeld rolstoelgebruikers.

7.4 Kansen en bedreigingen

Ouderen zullen in toenemende mate voor hun eigen mobiliteit zorg kunnen dragen, maar een aantal van hen zal toch afhankelijk blijven van openbare vervoersvoorzieningen.

Bij het organiseren van activiteiten moet ook geregeld worden dat deze activiteiten bereikbaar zijn en dat er voldoende ondersteuning wordt geboden bij het vervoer. De voorzieningen dienen regelmatig op tevredenheid van de gebruikers onderzocht te worden.

Het streekvervoer rijdt uit efficiency overwegingen op een aantal plaatsen in de gemeente minder vaak dan vroeger, éénmaal per uur in plaats van ieder half uur. Daarnaast zijn er minder opstapmogelijkheden in de wijken dan voorheen het geval was. Daarentegen is het openbaar vervoer geconcentreerd langs de N225. Hier worden hoge frequenties geboden tussen de dorpen onderling en naar plaatsen zoals Zeist en Utrecht.

Naast het openbaar vervoer zijn er voor ouderen verschillende mogelijkheden om zich binnen de regio te laten vervoeren. Buiten de regio is dat een stuk moeilijker en zou alleen Valys uitkomst kunnen bieden.

7.5 Conclusies en aanbevelingen

De gemeente heeft weinig directe invloed op de organisatie van het openbaar vervoer. Zij heeft wel invloed op de inrichting van de openbare ruimte. Dat betreft dan niet vervoersmogelijkheden en mobiliteit op zich, maar de aanleg van straten, wegen, fietspaden, trottoirs e.d. Hierbij kan de gemeente zoveel mogelijk zorgen voor het wegnemen van zaken die het gebruik door ouderen belemmeren. Het openbaar vervoer moet niet als oplossing gezien worden voor het vervoer binnen het dorp. Binnen het dorp moet er sprake zijn van individuele oplossingen ten aanzien van mobiliteit.

In de gemeente Utrechtse Heuvelrug wordt op dit moment gewerkt aan een gemeentelijk verkeers- en vervoersplan. In dit plan zal aandacht zijn voor het openbaar vervoer, categorisering van de wegen en de veiligheid. Voor meer informatie wordt verwezen naar bedoeld plan.

Het functioneren van de Regiotaxi verdient voorlopig nog de nodige aandacht en bezien moet worden of de belbus ook in Amerongen, Leersum en Overberg kan gaan rijden.

Aanbevelingen:

- De gemeente ziet toe op het in stand houden en waar mogelijk verbeteren van het openbaar vervoer, inclusief het collectief vraagafhankelijk vervoer (regiotaxi), met extra aandacht voor de verbindingen vanuit de kleine dorpen.
- De gemeente stimuleert het lopen en fietsen binnen de dorpen door goed onderhoud te plegen aan voorzieningen voor het langzame verkeer.
- De gemeente vult de mobiliteitsbehoefte binnen het dorp in door individuele middelen en niet door openbaar vervoer.
- De gemeente verbetert de voorlichting over het gebruik van de regiotaxi en Valys.
- De gemeente doet in samenspraak met de welzijnsstichting (SWUH) onderzoek naar de behoefte van uitbreiding van de belbus naar Amerongen, Leersum en Overberg.
- De gemeente doet in samenspraak met de welzijnsstichtingen onderzoek naar de behoefte en mogelijkheden van uitbreiding van de boodschappenplusbus naar de andere dorpen.
- De gemeente doet onderzoek naar de vervoersvoorzieningen waarover de (zorg)instellingen beschikken.
- De gemeente doet onderzoek naar vraag en aanbod van de vervoersvoorzieningen als de welzijnsstichtingen fuseren.
- In het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan aandacht vragen voor een beter openbaar vervoer tussen Maarn en Maarsbergen en de andere dorpen van onze gemeente.

8 Veiligheid

8.1 Inleiding

Ouderen verdienen vanuit veiligheidsaspect speciale aandacht vanwege hun hogere fysieke kwetsbaarheid en hun vaak hogere gevoel van onveiligheid. Het is van belang om de aandacht voor met name de kwetsbare ouderen te organiseren en hierbij actieve buurtbewoners te betrekken. Ook moet gekeken worden naar een gerichte inzet van maatregelen in de sfeer van buurtpreventie en aanpassing van onveilige plekken. Te denken valt hierbij aan: verbetering van straatverlichting, oversteekplaatsen en maatregelen in en rondom de woning, zoals personenalarmering en veilige bestrating (voetpaden).

8.2 Ontwikkelingen en trends

Steeds meer wordt van burgers, dus ook van ouderen verwacht dat ze een belangrijke bijdrage leveren aan de veiligheid in het privé-domein; iedereen is immers volwaardig en volledig deelnemer aan de samenleving met eigen verantwoordelijkheden. Commerciële partijen kunnen hier een actieve rol in spelen als het gaat om bouwen, signalerings- en alarmsystemen en dergelijke. Anderzijds zullen in de toekomst de kritische en mondige ouderen veiligheid binnen het publieke domein opeisen (verkeersveiligheid, “meer blauw op straat”) en daarmee hun normen en waarden in dit opzicht op de voorgrond stellen.

Zorg voor veiligheid kan ook meer vanuit het publieke domein gestart worden. Hierbij gaat het minder om individueel “maatwerk” maar meer om algemene richtlijnen ten aanzien van bouwvoorschriften (verlichting), inrichting openbare ruimte, hoeveelheid politie op straat, etc. Het is bijvoorbeeld denkbaar dat men voor ouderen gerichte mobiliteitsvoorzieningen gaat ontwikkelen met het oog op de subjectieve en objectieve veiligheidsbeleving.

Op straat

Naast maatregelen in de sfeer van toezicht en (sociaal) beheer blijken vooral het ontwerp en de (her)inrichting van de woonomgeving belangrijke instrumenten te zijn die de veiligheid bevorderen. Buurtagenten, buurtconciërges en buurttoezicht zijn een belangrijke schakel in het toezicht en het beheer. Maar uiteraard ook cameratoezicht en alarmeringssystemen en andere technologische toepassingen hebben vanzelfsprekend hun intrede gedaan (digitale mantelzorg).

Ook contacten in de buurt zijn belangrijk om het gevoel van veiligheid te vergroten. Daarom moeten deze contacten gestimuleerd worden, bijvoorbeeld door het organiseren van straatfeesten. Dit maakt gesprekken tussen ouderen en (hang)jongeren makkelijker en ontstaat er meer begrip voor elkaar. Daarnaast draagt een “schone en ordelijke buurt” in belangrijke mate bij aan de veiligheid.

Verkeers- en sociale veiligheid dienen daarmee steeds onderdeel te vormen van de integrale planvorming rond ouderenbeleid. (Wijk-) vernieuwing biedt kansen om bestaande onveilige situaties aan te pakken. Dit is voor een gevoel van veiligheid waarschijnlijk niet voldoende. Ouderen blijken soms ook “veilige plekken” als onveilig te ervaren. Aspecten als weerbaarheid, een goed gezichts- en gehoorsvermogen en goed ter been zijn, zijn van belang voor het veiligheidsgevoel.

Duidelijk is dat het gevoel van eigenwaarde en zelfvertrouwen van invloed is op de beleving van de veiligheid. Het welzijnswerk moet een bijdrage leveren aan het versterken hiervan. Het gaat hierbij enerzijds om het ondersteunen en versterken van de zelfredzaamheid, anderzijds om het instandhouden van een betrouwbaar netwerk ten behoeve van signalering en afhandeling van onveilige situaties.

In huis

De eigen verantwoordelijkheid voor veiligheid in de woning kan met het politiekeurmerk “Veilig Wonen” ondersteund worden. Dit is een belangrijk instrument om de (inbraak)veiligheid van de woning te vergroten. Ook kunnen door technische ingrepen de ongevallen in woningen worden teruggebracht. Deze aspecten kunnen door een goede informatieverstrekking en voorlichting onder de aandacht worden gebracht.

Naast de afsluiting van de buitenkant zal in huis met name “domotica” (technische snufjes) het woongemak en de zelfstandigheid sterk bevorderen. Ook contacten in de buurt dragen bij aan het gevoel van veiligheid. Wanneer burensleutels uitwisselen en opletten in de buurt tijdens vakanties, voelt men zich veel veiliger.

De eigen woning geldt voor veel mensen als de veiligste plek waar ze kunnen zijn. Helaas blijkt uit cijfers dat deze plek minder veilig is dan gedacht. Jaarlijks worden naar schatting 88.000 ouderen behandeld na een valongeval in huis. Losse kleden en snoeren, slechte verlichting, gladde vloeren en drempels zijn voorbeelden van alledaagse zaken die voor veel ongemak kunnen zorgen.

Valongelukken hebben vaak tot gevolg dat ouderen minder mobiel worden, hierdoor meer aan huis gebonden zijn en het contact met de samenleving meer en meer verliezen. Deze ouderen worden ook minder zelfredzaam en het is voor hen vaak moeilijk om zelfstandig te blijven wonen. Het is daarom belangrijk dat ouderen zich de gevaren van valongelukken realiseren.

Valpreventie is dan ook zeer belangrijk bij het voorkomen van valongelukken bij ouderen, zowel binnenshuis als buitenhuis. Valpreventie kan vorm worden gegeven door het aanbieden van cursussen, maar ook door het geven van goede voorlichting en informatie.

8.3 Lokale situatie

In de periode oktober 2006 – februari 2007 heeft de gemeente een veiligheidsanalyse uit laten voeren als eerste fase in de ontwikkeling van een integraal veiligheidsplan. Voor deze analyse is onder andere een enquête gehouden onder 6500 inwoners van de gemeente Utrechtse Heuvelrug.

Uit de analyse blijkt dat een grote meerderheid van de inwoners van Utrechtse Heuvelrug zich veilig voelt of zelfs zeer veilig voelt. Slechts een klein gedeelte voelt zich onveilig of zeer onveilig.

De belangrijkste veroorzakers van onveiligheidsgevoelens die uit de analyse naar voren komen, zijn: verkeersonveiligheid, overlast van jongeren, verloedering van de omgeving en vereenzaming. Het laatste item geldt specifiek voor ouderen.

Verder geldt voor ouderen dat zij zich vaak onveilig voelen door slechte verlichting, met name rondom seniorencomplexen in Leersum, Maarn en Doorn. Rond dergelijke complexen wordt het zicht ook vaak belemmerd door dichtbegroeide groenvoorzieningen.

Op de vraag hoe tevreden inwoners zijn met het gemeentelijk veiligheidsbeleid antwoordt ruim tweederde van de ouderen boven de 65 jaar hier tevreden of zelfs zeer tevreden over te zijn. De groep in de leeftijd tussen 40 tot 65 jaar zegt hierover het minst tevreden te zijn. Wat dit betekent voor de leeftijdsgroep 55 – 65 jaar is niet bekend.

Voor meer uitgebreide informatie over de uitkomsten van de analyse wordt korthedshalve verwezen naar de Veiligheidsanalyse Utrechtse Heuvelrug.

In de verschillende dorpen in onze gemeente is in het verleden al veel gedaan aan valpreventie, maar het blijft erg belangrijk dit onderwerp onder de aandacht van ouderen te blijven brengen. Het is dan ook aan te bevelen om minimaal éénmaal per jaar, in ieder dorp, een dag van de valpreventie te organiseren. Met de welzijnsstichtingen en eventueel andere partijen zouden hierover afspraken moeten worden gemaakt. Ook is het aan te bevelen over dit onderwerp goede voorlichting en informatie te verstrekken in de Wzw-loketten eventueel ondersteund met foldermateriaal.

8.4 Kansen en bedreigingen

De meeste ouderen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug voelen zich relatief veilig of zelfs zeer veilig. De belangrijkste veroorzakers van het onveilig voelen zijn: verkeersonveiligheid, overlast van jongeren, verloedering van de omgeving en vereenzaming.

Het onderwerp verkeersveiligheid wordt uitgewerkt in het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan waar de gemeente op dit moment aan werkt. Hierin kunnen de specifieke vragen en wensen van ouderen worden meegenomen. In de rol van beheerder van de openbare ruimte moet de gemeente bezien wat zij zelf kan doen aan onveilige situaties.

De overlast van jongeren c.q. onbekendheid tussen leeftijdsgroepen (ouderen en jongeren) kan op de agenda worden geplaatst van de zorgnetwerken of actieteams om te bezien of hiervoor oplossingen gevonden kunnen worden.

In de zorgnetwerken en actieteams werken verschillende organisaties die betrokken zijn bij de zorg voor jeugd samen. Zij kunnen situaties bespreekbaar maken en kijken welke acties ondernomen kunnen worden om “de onbekendheid” weg te nemen.

Met de woningbouwverenigingen kan gekeken worden welke aanpassingen nodig zijn om straten of wijken beter leefbaar te maken en te houden. De corporaties hebben een budget om de leefbaarheid rondom hun complexen te verbeteren.

Om vereenzaming van ouderen tegen te gaan, wordt in de aanbevelingen bij hoofdstuk 4, voorgesteld om hiervoor samen met de welzijnsstichtingen een plan van aanpak te ontwikkelen.

8.5 Conclusies en aanbevelingen

Ouderen verdienen vanuit veiligheidsaspect speciale aandacht vanwege hun hogere fysieke kwetsbaarheid en hun vaak hogere gevoel van onveiligheid. Het is van belang om de aandacht voor met name kwetsbare ouderen te organiseren en hierbij actieve buurtbewoners te betrekken. De gemeente heeft binnen het thema veiligheid een rol als beheerder van de openbare ruimte. De gemeente moet kijken naar mogelijkheden om onveilige plekken aan te passen. Hierbij valt te denken aan: verbetering van straatverlichting, oversteekplaatsen en veilige bestrating.

In het kader van valpreventie zou de gemeente minimaal één keer per jaar een dag van de “valpreventie” moeten organiseren en zorg moeten dragen voor een goede voorlichting en informatie over dit onderwerp. De Wzw-loketten zouden hierin een belangrijke rol kunnen spelen.

- De gemeente past onveilige plekken aan, zoals slechte bestrating of verlichting of dichtgegroeide struiken.
- De gemeente plaatst de onbekendheid tussen leeftijdsgroepen (ouderen en jongeren) op de agenda van de zorgnetwerken of actieteams.
- De gemeente beziet in overleg met de woningbouwverenigingen of er aanpassingen nodig zijn om straten of wijken beter leefbaar te maken en te houden.
- De gemeente maakt afspraken met de welzijnsstichtingen en mogelijk andere partijen om minimaal éénmaal per jaar, in ieder dorp, een “dag van de valpreventie” te organiseren en zorgt voor een goede informatie en voorlichting over dit onderwerp.

9 Uitvoeringsschema, planning en financiën

Aan de hand van deze nota wordt in de tweede helft van 2008 een concreet uitvoeringsplan ouderenbeleid voor het daarop volgende jaar opgesteld. In dit plan staan de prioriteiten, de te ondernemen acties en de bijbehorende begroting voor de uitvoering van de plannen beschreven.

Voor 2008 is in principe geen budget beschikbaar en gezien moeten worden welke acties toch al ondernomen kunnen worden. Mogelijk ontstaat er enige financiële ruimte binnen het WMO-budget, door de harmonisatie van de welzijnssubsidies of de fusie van de welzijnsinstellingen. Het onderstaande uitvoeringsschema is leidraad voor het opstellen van de jaarlijkse uitvoeringsplannen. Nieuwe plannen zullen in de komende jaren als nieuw beleid worden voorgedragen.

9.1 Wonen

1. De gemeente maakt met de woningbouwvereniging plannen voor het opplussen van bestaande woningen, huur en koop				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
• Uitvoeringsprogramma Woonvisie UH	Afdeling RO en MO	2008-2017	Reguliere taak	De komende jaren worden zo veel mogelijk woningen opgeplust tot nultredenwoningen

2. De gemeente maakt met partijen in het veld plannen voor nieuwbouw en nultredenwoningen, verspreid over de dorpen, met een accent in de dorpen waar vooral senioren wonen				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
• Uitvoeringsprogramma Woonvisie UH	Afdeling RO en MO	2008-2017	Reguliere taak	I.k.v. de Woonvisie worden er plannen opgesteld voor nieuwbouw en nultredenwoningen

3. De gemeente brengt voorzieningen voor ontmoeting en zorg zo veel mogelijk in de directe woonomgeving van ouderen				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
• Uitvoeringsprogramma Woonvisie UH	Afdelingen MO en RO (in overleg met het Platform Zorgaanbieders, Woningbouwverenigingen en welzijnsinstellingen)	2008-2017	Geen budget gevraagd voor 2008	Er zijn voorbeelden van projecten waar genoemde voorzieningen in de directe omgeving van ouderen zijn gebracht

4. De gemeente ontwikkelt in overleg met de woningbouwverenigingen en de zorginstellingen woonservicegebieden per dorp				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Uitvoeringsprogramma Woonvisie UH 	Afdeling RO en MO (in overleg met de Woningbouwverenigingen en Platform Zorgaanbieders)	2008-2017	Reguliere taak	De ontwikkeling van woonservicegebieden is opgenomen in de uitvoeringsplannen bij de Woonvisie

5. De gemeente doet onderzoek naar de ontwikkelingsprognose van de zorginstellingen in de gemeente				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> De gemeente treedt met de zorginstellingen in gesprek over hun ontwikkelingsplannen 	Afdeling RO en MO in overleg met de zorginstellingen	2009	Reguliere taak	In 2009 is de ontwikkelingsprognose van de zorginstellingen inzichtelijk gemaakt

9.2 Participatie in de samenleving

1. De gemeente verstrekt gerichte informatie over de bestaande voorzieningen op het gebied van sport en bewegen, recreatie, kunst en cultuur, ontmoetingen cursussen en probeert de fysieke- of financiële drempels om daar gebruik van te kunnen maken zo veel mogelijk weg te nemen				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Gerichte informatievoorziening via ouderenorganisaties, Wzw-loketten, website en folder 	Afdeling MO	2009 en volgende jaren	€ 2.500,-	Begin 2009 is er een gerichte informatievoorziening en is inzichtelijk gemaakt hoe de gemeente de fysieke en financiële drempels weg wil nemen

2. De gemeente ziet erop toe dat het voorzieningenaanbod voor ouderen in stand blijft, dat voorzieningen beter op elkaar worden afgestemd en dat wordt ingespeeld op de vraag				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek doen naar de wenselijkheid van nieuwe voorzieningen of aanpassing van voorzieningen 	Afdeling MO	2009 en volgende jaren	€ 5.000,-	Eind 2009 zijn de voorzieningen beter op elkaar afgestemd en is duidelijk of er nieuwe voorzieningen wenselijk worden geacht

3. De gemeente schept faciliteiten, kaders en randvoorwaarden om ouderen enthousiast te maken (meer) deel te nemen aan vrijwilligerswerk				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Onderdeel van de nog te ontwikkelen nota vrijwilligers 	Afdeling MO	2008/2009	Uitvoeringsbudget vrijwilligersbeleid	Eind 2009 zijn deze voorwaarden terug te vinden in de uitvoeringsplannen bij de vrijwilligersnota

9.3 Welzijn

1. De gemeente zorgt voor een goede informatievoorziening over het aanbod van de welzijnsvoorzieningen				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Voorzieningenaanbod welzijn in kaart brengen (sociale kaart) en beschikbaar stellen via de Wzw-loketten en de gemeentelijke website 	Afdeling MO	2009	€ 2.500,-	Eind 2009 is er een sociale kaart, die beschikbaar is bij de Wzw-loketten en op de gemeentelijke website

2. De gemeente onderzoekt in samenwerking met de welzijnsstichtingen of de (welzijns) voorzieningen beter op elkaar afgestemd kunnen worden				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek doen naar o.a. ouderenadviseur, preventieve huisbezoeken, cursussen en sport en bewegen 	Afdeling MO in samenwerking met de zorginstellingen	2009	Nader te bepalen	Eind 2009 zijn de voorzieningen beter op elkaar afgestemd

3. De gemeente stimuleert in overleg met de welzijnsstichtingen en de zorginstellingen het gezamenlijk gebruik van maaltijden (open eettafels)				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Met de welzijnsstichtingen en zorginstellingen in gesprek treden om de mogelijkheden van gezamenlijk gebruik van maaltijden te bevorderen 	Afdeling MO in samenwerking met de welzijnsstichtingen en de zorginstellingen	2009	Nader te bepalen	Eind 2009 zijn er in ieder dorp mogelijkheden voor het gezamenlijk gebruik van maaltijden

4. De gemeente ontwikkelt in overleg met de welzijnsstichtingen een “plan van aanpak” om vereenzaming van ouderen tegen te gaan				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Plan van aanpak ontwikkelen om vereenzaming van ouderen tegen te gaan 	Afdeling MO in samenwerking met de welzijnsstichtingen en de GGD	2009	Nader te bepalen	Eind 2009 is er een plan van aanpak om vereenzaming van ouderen tegen te gaan

9.4 Zorg

1. De gemeente zorgt voor een goede informatievoorziening over het aanbod van zorgvoorzieningen				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Voorzieningenaanbod zorg in kaart brengen (sociale kaart) en beschikbaar stellen via de Wzw-loketten en de gemeentelijke website 	Afdeling MO	2009	€ 2.500,-	Eind 2009 is er een sociale kaart, die beschikbaar is bij de Wzw-loketten en op de gemeentelijke website

2. De gemeente onderzoekt in samenwerking met de welzijnsstichtingen en zorgaanbieders of de (zorg)voorzieningen beter op elkaar afgestemd kunnen worden				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek doen naar o.a. personenalarmering en maaltijdvoorziening 	Afdeling MO	2009	€ 5.000,-	Eind 2009 zijn de voorzieningen beter op elkaar afgestemd

3. De gemeente onderzoekt of de bereikbaarheid van de huisartsen verbeterd kan worden, bijvoorbeeld door het instellen van een avondspreekuur (gesprekken lopen al)				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Onderdeel van de nog te ontwikkelen nota lokaal gezondheidsbeleid 	Afdeling MO	2008	Uitvoeringsbudget nota lokaal gezondheidsbeleid	Eind 2008 is de bereikbaarheid van huisartsen verbeterd

4. De gemeente stelt in overleg met de welzijnsstichtingen een plan van aanpak op ter verbetering van mantelzorgondersteuning en vrijwillige zorg, waarbij de relatie tussen beroepsmatige zorg en mantelzorg extra aandacht krijgt				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Onderdeel van de nog te ontwikkelen nota mantelzorgondersteuning 	Afdeling MO	2009	Uitvoeringsbudget nota mantelzorgondersteuning	Eind 2009 is er in het kader van mantelzorgondersteuning een plan van aanpak opgesteld

5. De gemeente beziet in overleg met de zorginstellingen hoe de communicatie rondom acute opvang van ouderen verbeterd kan worden				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> • Met de zorginstellingen in gesprek treden om te zien hoe de communicatie verbeterd kan worden 	Afdeling MO	2009	Nader te bepalen	In de tweede helft van 2009 is de communicatie rondom acute opvang verbeterd

6. De gemeente streeft naar een uniforme regeling (opzet) voor de maaltijdvoorziening				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> • De verschillen in de maaltijdvoorziening in kaart brengen en bezien hoe een uniforme regeling tot stand kan worden gebracht 	Afdeling MO	2009	Nader te bepalen	Eind 2009 is er een uniforme regeling voor de maaltijdvoorziening

9.5 Werk en inkomen

1. De gemeente onderzoekt welke inkomensondersteunende voorzieningen nodig zijn om armoede en uitsluiting van ouderen te voorkomen				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoeken welke inkomensondersteunende voorzieningen nodig zijn om armoede en uitsluiting van ouderen tegen te gaan 	Afdeling MO in overleg met: <ul style="list-style-type: none"> - ouderenorganisaties - welzijnsstichtingen - sociale dienst - regiogemeenten 	2009	Nader te bepalen	Eind 2009 is duidelijk welke inkomensondersteunende voorzieningen nodig zijn om armoede en uitsluiting te voorkomen

2. De gemeente blijft de mogelijkheden voor financiële ondersteuning actief onder de aandacht van ouderen brengen				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> • Gerichte informatievoorziening aan ouderen over (financiële) ondersteuningsmogelijkheden via gemeentenuws, website, 75+ dienst, Wzw-loketten en formulierenbrigade 	Afdeling MO en Communicatie in samenwerking met de welzijnsstichtingen	2008 en volgende jaren	Uitvoeringsbudget minimeleid	Ouderen zijn op de hoogte van de ondersteuningsmogelijkheden

9.6 Mobiliteit

1. De gemeente ziet toe op het in stand houden en waar mogelijk verbeteren van het openbaar vervoer, inclusief het collectief vraagafhankelijk vervoer (regiotaxi), met extra aandacht voor de verbindingen vanuit de kleine dorpen				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Onderdeel van het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP) van de afdeling RO 	Afdeling RO en MO	2009 en volgende jaren	Uitvoeringsbudget GVVP	In het GVVP is extra aandacht voor de verbindingen vanuit de kleine dorpen

2. De gemeente stimuleert het lopen en fietsen binnen de dorpen door goed onderhoud te plegen aan voorzieningen voor het langzame verkeer				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Onderdeel van het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP) van de afdeling RO 	Afdeling RO en MO	2009 en volgende jaren	Uitvoeringsbudget GVVP	In het GVVP is aandacht voor het goed onderhoud plegen aan voorzieningen voor het langzame verkeer

3. De gemeente vult de mobiliteitsbehoefte binnen de dorpen in door individuele middelen en niet door openbaar vervoer				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek doen naar de (individuele) middelen die nodig zijn om aan de mobiliteitsbehoefte te voldoen 	Afdeling MO en RO	2009	Nader te bepalen	In de tweede helft van 2009 is duidelijk welke (individuele) voorzieningen nodig zijn

4. De gemeente verbetert de voorlichting over het gebruik van de regiotaxi en Valys				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Gerichte informatievoorziening via de Wzw-loketten, gemeentenieuws en de website 	Afdeling MO in samenspraak met de welzijnsstichtingen	2009 en volgende jaren	€ 2.500,-	Vanaf 2009 is de voorlichting over de regiotaxi en Valys aantoonbaar verbeterd

5. De gemeente doet in samenspraak met de welzijnsstichting (SWUH) onderzoek naar de behoefte van uitbreiding van de belbus naar Amerongen, Leersum en Overberg				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek doen naar de behoefte van uitbreiding van de belbus naar Amerongen, Leersum en Overberg 	Afdeling MO in samenspraak met de welzijnsstichting (SWUH)	2009	€ 25.000,-	Eind 2009 is duidelijk of er behoefte is voor uitbreiding van de belbus

6. De gemeente doet in samenspraak met de welzijnsstichtingen onderzoek naar de behoefte en mogelijkheden van uitbreiding van de boodschappenplusbus naar de andere dorpen				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek doen naar behoefte en mogelijkheden van uitbreiding boodschappenplusbus naar de andere dorpen 	Afdeling MO in samenspraak met de welzijnsstichtingen	2009	€ 18.000,-	Begin 2009 is duidelijk of er behoefte is en mogelijkheden zijn voor uitbreiding van de boodschappenplusbus naar de andere dorpen

7. De gemeente doet onderzoek naar de vervoersvoorzieningen waarover de (zorg)instellingen beschikken				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Met de zorginstellingen in gesprek treden om te inventariseren over welke voorzieningen zij beschikken 	Afdeling MO in overleg met de zorginstellingen	2008/2009	Nader te bepalen	Begin 2009 is duidelijk over welke vervoersvoorzieningen de (zorg)instellingen beschikken

8. De gemeente doet onderzoek naar vraag en aanbod van de vervoersvoorzieningen als de welzijnsstichtingen fuseren				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Met de welzijnsstichtingen in gesprek treden om te bezien welke vervoersvoorzieningen nodig zijn 	Afdeling MO in overleg met de welzijnsstichtingen	2008/2009	Nader te bepalen	Direct na de fusie van de welzijnsstichtingen is duidelijkheid wat de vraag en het aanbod van de voersvoorzieningen is

9. In het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan aandacht vragen voor een beter openbaar vervoer tussen Maarn en Maarsbergen en de andere dorpen in de gemeente				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Onderdeel van het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP) van de afdeling RO 	Afdeling RO en MO	2008/2009	Uitvoeringsbudget GVVP	In het GVVP is aandacht voor verbetering van het openbaar vervoer tussen Maarn en Maarsbergen en de andere dorpen

9.7 Veiligheid

1. De gemeente past onveilige plekken aan, zoals slechte bestrating, verlichting of dichtgegroeide struiken				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Onveilige plekken in kaart brengen en deze aanpassen 	Afdeling RO, MO en Openbare orde en veiligheid	2009	Nader te bepalen	Eind 2009 zijn onveilige plekken in kaart gebracht en voor zover mogelijk aangepast

2. De gemeente plaatst de onbekendheid tussen leeftijdsgroepen (ouderen en jongeren) op de agenda van de zorgnetwerken of actieteams				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Onbekendheid periodiek op de agenda van de zorgnetwerken of actieteams plaatsen 	Afdeling MO en Onderwijs en Jeugd	2008 en volgende jaren	Nader te bepalen	Begin 2009 is de onbekendheid tussen leeftijdsgroepen op de agenda van de zorgnetwerken of actieteams geplaatst

3. De gemeente beziet in overleg met de woningbouwverenigingen of er aanpassingen nodig zijn om straten of wijken beter leefbaar te maken en te houden				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Regelmatig overleg met de woningbouwverenigingen om te bezien of straten of wijken beter leefbaar te maken en te houden zijn 	Afdeling MO in overleg met de woningbouwverenigingen	2009 en volgende jaren	Nader te bepalen	In de tweede helft van 2009 is duidelijk welke aanpassingen nodig zijn en welke acties zijn ondernomen

4. De gemeente maakt afspraken met de welzijnsstichtingen en mogelijk andere partijen om minimaal éénmaal per jaar, in ieder dorp, een "dag van de valpreventie" te organiseren en zorgt voor goede informatie en voorlichting over dit onderwerp				
Aanpak	Uitvoering	Planning	Financiering	Resultaat
<ul style="list-style-type: none"> Minimaal éénmaal per jaar, in ieder dorp, een dag van de valpreventie organiseren en zorgen voor goede informatie en voorlichting over dit onderwerp 	Afdeling MO in overleg met de welzijnsstichtingen en mogelijk andere partijen	2009 en volgende jaren	€ 3.000,-	Vanaf 2009 wordt in ieder dorp minimaal éénmaal per jaar een dag van de valpreventie georganiseerd

Bijlage 1 Bronnen

- Samen verder, Coalitieprogramma 2006-2010
- Collegeprogramma gemeente Utrechtse Heuvelrug 2006-2009
- Visie op maatschappelijke ondersteuning in de gemeente Utrechtse Heuvelrug
- Kadernota Wmo
- Heuvelrug in beeld
- Woonvisie Utrechtse Heuvelrug (concept)
- Veiligheidsanalyse Utrechtse Heuvelrug
- Nota Ouderenbeleid Amerongen (2003-2006)
- Eindrapportage Project Doorn Ouderenproof (2003)
- Nota Ouderen en Zorg Driebergen-Rijsenburg (1995)
- Nota Ouderenbeleid Leersum (1990)
- Nota Ouderenbeleid gemeente Maarn (1999)
- Rapport Senioren in Beeld 2006, GGD Midden-Nederland
- Beleidsprogramma 2007-2008, Stichting Welzijn Utrechtse Heuvelrug
- Beleidsprogramma 2007-2008, Stichting Welzijn Driebergen-Rijsenburg
- Rapport "Samen aan de slag met vrijwillige inzet", Alleato (december 2007)
- Nota "Ouderenbeleid in perspectief van de vergrijzing", kabinetsvisie
- Boekje "De grijze motor", het nieuwe ouder worden, het nieuwe wonen (maart 2007)
- Programma Wel Thuis!, provincie Utrecht
- Vilans, kenniscentrum ouderen (www.kenniscentrum-ouderen.nl)
- Aedes-Actiz Kenniscentrum Wonen-Zorg (www.kcwz.nl)
- Primos prognose, ABF Research
- Movisie, kennis en advies voor maatschappelijke ontwikkeling (www.movisie.nl)

Bijlage 2 Aantal inwoners per dorp op 1 januari 2007

Amerongen					Leersum				
	M	V	Totaal	In %		M	V	Totaal	In %
0 - 55 jaar	1.895	1.855	3.750	67,7	0 - 55 jaar	2.592	2.471	5.063	67,3
55 - 60 jaar	194	183	377	6,8	55 - 60 jaar	280	275	555	7,4
60 - 65 jaar	179	200	379	6,8	60 - 65 jaar	247	306	553	7,4
65 - 70 jaar	137	166	303	5,5	65 - 70 jaar	204	236	440	5,9
70 - 75 jaar	114	123	237	4,3	70 - 75 jaar	170	164	334	4,4
> 75 jaar	153	341	494	8,9	> 75 jaar	223	350	573	7,6
Totaal	2.672	2.868	5.540	100	Totaal	3.716	3.802	7.518	100
Doorn					Maarn				
	M	V	Totaal	In %		M	V	Totaal	In %
0 - 55 jaar	3.147	3.219	6.366	63,5	0 - 55 jaar	1.420	1.434	2.854	61,7
55 - 60 jaar	347	387	734	7,3	55 - 60 jaar	169	167	336	7,3
60 - 65 jaar	324	330	654	6,5	60 - 65 jaar	166	195	361	7,8
65 - 70 jaar	255	307	562	5,6	65 - 70 jaar	143	163	306	6,6
70 - 75 jaar	191	260	451	4,5	70 - 75 jaar	114	153	267	5,8
> 75 jaar	405	857	1.262	12,6	> 75 jaar	210	292	502	10,8
Totaal	4.669	5.360	10.029	100	Totaal	2.222	2.404	4.626	100
Driebergen-Rijsenburg					Maarsbergen				
	M	V	Totaal	In %		M	V	Totaal	In %
0 - 55 jaar	6.261	6.095	12.356	67,0	0 - 55 jaar	550	458	1.008	76,5
55 - 60 jaar	658	721	1.379	7,6	55 - 60 jaar	50	46	96	7,3
60 - 65 jaar	533	579	1.112	6,0	60 - 65 jaar	33	38	71	5,4
65 - 70 jaar	420	470	890	4,8	65 - 70 jaar	34	23	57	4,3
70 - 75 jaar	352	486	838	4,6	70 - 75 jaar	22	22	44	3,4
> 75 jaar	671	1.196	1.867	10,0	> 75 jaar	18	23	41	3,1
Totaal	8.895	9.547	18.442	100	Totaal	707	610	1.317	100

Overberg									
	M	V	Totaal	In %					
0 - 55 jaar	613	489	1.102	80,6					
55 - 60 jaar	39	34	73	5,3					
60 - 65 jaar	41	33	74	5,4					
65 - 70 jaar	24	25	49	3,6					
70 - 75 jaar	11	15	26	1,9					
> 75 jaar	19	25	44	3,2					
Totaal	747	521	1.368	100					

Bijlage 3 Prognose inwoneraantallen in 2010, 2020 en 2030 per dorp 55 jaar en ouder

Dorp	2010	In %	2020	In %	2030	In %
Doorn						
beneden 55 jaar	6.195	62,3	5.643	57,4	5.699	56,4
55 jaar en ouder	3.748	37,7	4.189	42,6	4.402	43,6
totaal	9.943	100,0	9.832	100,0	10.101	100,0
Maarn						
beneden 55 jaar	2.459	58,5	2.079	52,9	1.943	49,2
55 jaar en ouder	1.746	41,5	1.853	47,1	2.003	50,8
totaal	4.205	100,0	3.932	100,0	3.946	100,0
Maarsbergen						
beneden 55 jaar	1.081	76,6	1.162	72,4	1.498	73,7
55 jaar en ouder	331	23,4	443	27,6	535	26,3
totaal	1.412	100,0	1.605	100,0	2.033	100,0
Leersum						
beneden 55 jaar	4.616	64,4	3.903	59,1	3.640	55,8
55 jaar en ouder	2.548	35,6	2.702	40,9	2.881	44,2
totaal	7.164	100,0	6.605	100,0	6.521	100,0
Amerongen						
beneden 55 jaar	3.544	66,0	3.175	61,4	3.080	58,4
55 jaar en ouder	1.827	34,0	1.996	38,6	2.198	41,6
totaal	5.371	100,0	5.171	100,0	5.278	100,0
Overberg						
beneden 55 jaar	1.056	77,4	972	71,9	1.049	70,8
55 jaar en ouder	308	22,6	379	28,1	432	29,2
totaal	1.364	100,0	1.351	100,0	1.481	100,0
Driebergen-Rijsenb.						
beneden 55 jaar	12.174	66,1	11.193	60,9	11.096	59,0
55 jaar en ouder	6.236	33,9	7.197	39,1	7.695	41,0
totaal	18.410	100,0	18.390	100,0	18.791	100,0
Totalen	47.869		46.886		48.151	

Bijlage 4 Prognose inwoneraantallen in 2010, 2020 en 2030 per dorp 65 jaar en ouder

Dorp	2010	In %	2020	In %	2030	In %
Doorn						
beneden 65 jaar	7.609	76,5%	7.065	71,9	7.033	69,6
65 jaar en ouder	2.334	23,5%	2.767	28,1	3.068	30,4
totaal	9.943	100,0%	9.832	100,0	10.101	100,0
Maarn						
beneden 65 jaar	3.156	75,1%	2.724	69,3	2.478	62,8
65 jaar en ouder	1.049	24,9%	1.208	30,7	1.468	37,2
totaal	4.205	100,0%	3.932	100,0	3.946	100,0
Maarsbergen						
beneden 65 jaar	1.251	88,6%	1.367	85,2	1.728	85,0
65 jaar en ouder	161	11,4%	238	14,8	305	15,0
totaal	1.412	100,0%	1.605	100,0	2.033	100,0
Leersum						
beneden 65 jaar	5.695	79,5%	4.868	73,7	4.444	68,1
65 jaar en ouder	1.469	20,5%	1.737	26,3	2.077	31,9
totaal	7.164	100,0%	6.605	100,0	6.521	100,0
Amerongen						
beneden 65 jaar	4.309	80,2%	3.903	75,5	3.722	70,5
65 jaar en ouder	1.062	19,8%	1.268	24,5	1.556	29,5
totaal	5.371	100,0%	5.171	100,0	5.278	100,0
Overberg						
beneden 65 jaar	1.209	88,6%	1.126	83,3	1.207	81,5
65 jaar en ouder	155	11,4%	225	16,7	274	18,5
totaal	1.364	100,0%	1.351	100,0	1.481	100,0
Driebergen-Rijsenburg						
beneden 65 jaar	14.701	79,8%	13.773	74,9	13.493	71,8
65 jaar en ouder	3.709	20,2%	4.617	25,1	5.298	28,2
totaal	18.410	100,0%	18.390	100,0	18.791	100,0
Totalen	47.869		46.886		48.151	

Bijlage 5 Subsidies ouderenbeleid

Subsidies 2008

1. gerelateerd aan ouderenwerk

• Nationale Vereniging De Zonnebloem	€ 159,-
• Algemene Hulpdienst Amerongen	€ 2.066,-
• Stichting Seniorenplatform Utrechtse Heuvelrug	€ 3.171,-
• Stichting Tafeltje-dekje Doorn-Langbroek	€ 3.850,-
• Stichting Welzijn Utrechtse Heuvelrug:	
- subsidie ouderenwerk dorpskern Doorn	€ 45.714,-
- subsidie project ouderenadviseur Doorn	€ 9.234,-
- subsidie project ontmoetingsplek Doorn	€ 7.182,-
- subsidie ouderenwerk Maarn-Maarsbergen	€ PM *
- subsidie ouderenwerk Leersum	€ PM *
- subsidie ouderenwerk Amerongen-Overberg	€ PM *
• Stichting Welzijn Driebergen:	
- subsidie ouderenwerk Driebergen	€ PM *

2. gerelateerd aan mantelzorgondersteuning

• Stichting Labyrint in perspectief	afgewezen
• Regionaal Steunpunt Mantelzorg Veenendaal	€ 11.394,-
• Stichting Welzijn Utrechtse Heuvelrug	€ PM *
• Stichting Welzijn Driebergen	€ PM *

3. gerelateerd aan vrijwilligerswerkbeleid

• Stichting Leusden Actief	€ 1.040,-
• Stichting Vrijwilligerswerk Amerongen	€ 1.020,-
• Stichting Welzijn Utrechtse Heuvelrug	€ PM *
• Stichting Welzijn Driebergen	€ PM *

4. gerelateerd aan Wmo

• Humanitas, afdeling Heuvelrug	€ 8.243,-
• Nederlandse Patiënten Vereniging	€ 986,-
• Stichting Stade (buddyzorg)	€ 15.000,-
• Stichting Vriendendienst MWU	€ 13.650,-

* PM

De subsidie voor het ouderenwerk aan de welzijnsstichtingen is op dit moment niet exact aan te geven, omdat de stichtingen geen productbegrotingen maken. Zij maken hun begroting aan de hand van personeelskosten, huisvestingskosten, organisatiekosten en kosten van dienstverlening. Zij berekenen

deze kosten dus niet toe aan product, waardoor het moeilijk wordt exact aan te geven welke subsidie wordt verleend voor ouderwerk, vrijwilligerswerk en mantelzorgondersteuning. Voor 2009 en volgende jaren wordt van de stichtingen gevraagd een productbegroting aan te leveren, zodat deze gegevens wel beter in beeld zijn.

Bijlage 6 Overzicht zorginstellingen

Naam	Adres	PC	Woonplaats
Beukenstein	Hoofdstraat 57	3971 KB	Driebergen-Rijsenb.
Zorgcentrum Elim	Koenestraat 128	3958 XB	Amerongen
Bartiméus	Oude Arnhemsebovenweg 3	3941 XM	Doorn
Stichting Philadelphia	Jagerspad 2	3972 XL	Driebergen-Rijsenb.
Abrona	Damhertlaan 53	3972 DB	Driebergen-Rijsenb.
Nimmerdor Staete	Julianaweg 47	3941 DL	Doorn
Panta Rhei	Oude Arnhemsebovenweg 2	3941 XM	Doorn
Nieuw Boszicht	Rijksstraatweg 65	3956 CJ	Leersum
Het Woon-Zorghuis	Scherpenzeelseweg 46	3956 KG	Leersum
Huize Dennehof	Diederichslaan 21		Driebergen-Rijsenb.
Zonneburg	Emmalaan 2	3972 EZ	Driebergen-Rijsenb.
Ite Wegman Stichting	Buntlaan 60	3971 JE	Driebergen-Rijsenb.
Woonoord Kraaybeek	Kraaybeek 41	3971 LH	Driebergen-Rijsenb.
Beukenhorst Serviceflat	Beukenhorst 1a	3972 HA	Driebergen-Rijsenb.
Nieuw Rijsenburg	Langbroekerdijk 2	3972 ND	Driebergen-Rijsenb.
Interkerkelijke Stichting Zorgvoorziening De Brug	Nassau Odijklaan 3	3971 BN	Driebergen-Rijsenb.
Nassau Odijkhof	Oude Arnhemsebovenweg 3	3941 XM	Doorn
Rehoboth	Hogesteeg 10	3972 JV	Driebergen-Rijsenb.
Sparrenheide	Sparrenheide 1	3971 DA	Driebergen-Rijsenb.
Stichting Quarijn	Bergweg 2	3941 RB	Doorn
Het Zonnehuis	Bergweg 2	3941 RB	Doorn
De Ridderhof	De Postmeester 93	3958 DC	Amerongen
De Schermerij	Torenzichtlaan 23	3956 HA	Leersum
Park Boswijk	Park Boswijk 200	3941 AA	Doorn
Oranjestein	Oranjelaan 7	3941 DR	Doorn
Beatrix	J.v.Ruysdaellaan 17	3941 ZE	Doorn

Bijlage 7 Instellingen die actief zijn op het terrein van ouderen

Naam	Adres	PC	Woonplaats
Stg.Seniorenplatform Utrechtse Heuvelrug	De Driest 7	3953 BS	Maarsbergen
Belangenvereniging Spreekbuis 50+	Kampweg 87	3941 HE	Doorn
Stg .Welzijn Utrechtse Heuvelrug			
Stg.Welzijn Driebergen	Vijverlaan 10	3971 HK	Driebergen-Rijsenb.
Platform Zorginstellingen	p/a Zonnehuis Doorn Bergweg 2	3941 RB	Doorn
PCOB Amerongen/Elst	Tabakslaan 15	3958 DA	Amerongen
PCOB Doorn/Langbroek	Piet Heinlaan 92	3941 VH	Doorn
PCOB Driebergen-Rijsenburg	Kon.Wilhelminalaan 4	3972 EX	Driebergen-Rijsenb.
PCOB Leersum	Juffersland 64	3956 TV	Leersum
PCOB Maarn	Vossenlaan 12	3951 AL	Maarn
ANBO voor 50 plussers	Park Seminarie 70	3971 SE	Driebergen-Rijsenb.
ANBO voor 50 plussers	Englaan 81	3956 VN	Leersum
ANBO voor 50 plussers	Fazantenlaan 8	3951 AJ	Maarn
KBO	De Griffel 7	3971 CZ	Driebergen-Rijsenb.
GGD Midden-Nederland	De Dreef 5		Zeist
Ned.Bond voor Pensioenbelangen	Frederik Hendriklaan 65	3708 VB	Zeist
Interkerkelijke Ouderen gespreksochtend (lezingen)	Melvill van Carnbeelaan 65	3971 BB	Driebergen-Rijsenb.
Meer bewegen voor ouderen	Oranjelaan 4	3941 DH	Doorn
Meer bewegen voor ouderen	Plaggeberg 25	3956 BK	Leersum
Meer bewegen voor ouderen	Meester Bosweg 14		Leersum
Sportservice Heuvelrug	Wattbaan 31-49	3439 ML	Nieuwegein
Comité Dag van de ouderen	Akkerweg 12	3972 AB	Driebergen-Rijsenb.
Comité Autotocht Bejaarden	Scherpenzeelseweg 17	3956 KB	Leersum
Stg.Abbeyfield Driebergen-Rijsenburg en omgeving	Damhertlaan 18	3972 DG	Driebergen-Rijsenb.
Kunstbus voor senioren	Hoflaan 33	3956 ED	Leersum
Woningbouwver.Amerongen	Industrieweg Noord 14		Amerongen
Woningbouwver.Leersum	Kwartellaan 7		Leersum
Woningbouwver.Maarn	Sportlaan 13	3951 CG	Maarn
Heuvelrug Wonen	Boswijklaan 50		Doorn